

náš vidiek

HLASY A OHLASY SLOVENSKEHO VIDIEKA

VIDIECKY
PARLAMENT
NA SLOVENSKU

VOKA

VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY

3/2007

- Šanca pre dvestoročný mlyn i región
- Budovanie mostov - cesta na Island
- Zástupci verejnej správy a neziskových organizácií poznávali Japonsko
- Park miniatúr Matúšovho kráľovstva
- Levoča sa stáva strechou regionálneho rozvoja obcí levočského okresu

...a mnoho iného

☞ Spoluúčasť – cesta k pravej samospráve	3
☞ Krátko z VOKA	4
☞ Sústrediť sa na to, čo je nosné (J. Fiala o tom, čo je Leader).	5
☞ Skúsenosti s programom LEADER	7
☞ Ako VOKA spolupracuje s vyššími územnými celkami v SR.	8
☞ Budovanie mostov – cesta na Island	9
☞ Kto získa Cenu za podporu miestnej demokracie v druhom ročníku súťaže O ľudoch s ľuďmi?	10
☞ Zástupci verejnej správy a neziskových organizácií poznávali Japonsko	10
☞ Občianska Sieť Strednej a Východnej Európy (CEE Citizens Network)	17
☞ Keď povieme participácia....	18
☞ Ochotnícke divadlo v Medzibrode	19
☞ Príležitosť pre VIPA?	20
☞ Využijeme túto príležitosť?	21
☞ Park miniatúr Matúšovho kráľovstva.	22
☞ LEADER - nie politiku pre regióny, ale politiku regiónov.	24
☞ Vzorové produkty cestovného ruchu na vidieku	25
☞ Levoča sa stáva strechou regionálneho rozvoja obcí levočského okresu	25
☞ Dva projekty z Liptova.	28
☞ Krajina medzi riekami	29
☞ Súťaž Dedina roka už po štvrtý krát	31
☞ Študijná cesta v poľskom vojvodstve Opole	32
☞ Šanca pre dvestoročný vodný mlyn i pre región	35
☞ Ustanovujúca členská schôdza OZ Regionálny Vidiecky parlament (RVIPA)	36
☞ Mesto Žilina má TIK.	37
☞ „OZ VIPA dole Hronom!“	38
☞ Čo nového v južnej časti národného parku Slovenský kras.	38
☞ „O najkrajší chotár roka 2007“	39

☞ *Záver zo študijnej cesty v Tirolsku, fotoarchív Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja
viac čítajte na str. 4*

*fotografia na 1. str.: Letecký pohľad na obec Vlachovo,
autor: Ivona Cimmermanová
fotografia na 40. str.: Lastovičky v hniezde, archív VIPA*

Milí priatelia vidieka,

iste budete so mnou súhlasiť: Život je zmena a zmena je život. A tak sme sa rozhodli, že nezaškodí, keď „Náš vidiek“ oblečieme do vynovených šiat. Chcem v prvom rade poďakovať tým, ktorí pracovali na minulých číslach časopisu a urobili z neho zaujímavý a hľadaný časopis vo vidieckom priestore. Redaktorom M. Heretovej a I. Rončákovi, grafikovi S. Šomšákovi, všetkým, ktorí ste prispievali a prispievate do „Nášho vidieka“. Som rada, že máme dostatok článkov a fotografií a zároveň smutná, že nemôžeme uverejniť všetko, čo nám pošlete. Je našou snahou nájsť dostatok peňazí na zvýšenie nákladu a rozšírenie, aby sme mohli uspokojiť všetkých záujemcov.

Pevne verím, že nájdete aj v tomto čísle zaujímavé inšpirácie a námety na ďalšiu prácu. Napište ako sa Vám páči „Náš vidiek“.

S úctou
Mária Behanovská

SPOLUÚČASŤ – CESTA K PRAVEJ SAMOSPRÁVE

Jedným z kľúčových slov novej strategickkej smernice pre realizáciu regionálnej politiky Európskej únie v období 2007 – 2013 je múdre spravovanie regiónov. Podobný prístup je propagovaný v smernici pre vidiecku politiku – inovatívny prístup k spravovaniu vidieka. V tejto súvislosti sa často spomína aj Leader prístup, v ktorom – participácia = spoluúčasť je jedným s kľúčových princípov.

Rozumie sa: spoluúčasť občanov na rozhodovaní i na vykonávaní vecí verejných na miestnej úrovni, ako jedna z charakteristických črt inovatívneho spravovania vidieka, kde sa obyvatelia stávajú skutočnými občanmi, ktorí nevidia svoj podiel len v účasti na miestnych voľbách, ale ktorí skutočne a vedome participujú na riešení problémov a potrieb vidieckych obcí.

Vytvoriť prostredie pre atmosféru účasti je dnes – v čase apatie a pretrvávajúcich problémov vidieka, skutočné umenie. Je preto nanajvýš hodnotné propagovať tých, ktorí odvahu podporiť účasť verejnosti na spravovaní vecí verejných – res publica, už našli. A nielen to – konkrétnymi činmi a projektami potvrdili, že to myslia vážne aj do budúcnosti.

OZ VOKA Banská Bystrica v týchto dňoch otvára druhé kolo súťaže „O ľuďoch s ľuďmi“, v ktorej chce udeliť najlepším projektom tohto typu Cenu za podporu miestnej demokracie, a tak oceniť a spropagovať obecné samosprávy, ktoré aj týmto spôsobom naplňujú svoje pôvodné poslanie – spravovať vidiek na komunitných princípoch.

Jela Tvrdoňová

17. mája sa uskutočnilo v kancelárii VOKA **zasadnutie správnej rady VOKA**. Jej členovia spolu s riaditeľkou zhodnotili činnosť organizácie v roku 2006, pripravili dokumenty na zasadnutie členskej schôdzy a prediskutovali aktuálne aktivity a problémy v organizácii. Zasadnutie ukončil Dušan Lovič, predseda SR.

- **Členská schôdza OZ VOKA** sa konala 24. mája v Hoteli Národný dom v Banskej Bystrici. Schôdzu otvorila a viedla členka správnej rady OZ VOKA Miroslava Bučanová. Na základe prezenčnej listiny a splnomocnení konštatovala, že schôdza nie je uznášaniaschopná. Podľa stanov OZ VOKA bola zvolaná mimoriadna členská schôdza, ktorá bola uznášaniaschopná. Členská schôdza tento krát neprijala žiadneho nového člena a ani nikto zo súčasných členov nebol vyradený.
- **Riaditeľka VOKA J. Tvrdoňová** predniesla správu o činnosti VOKA za rok 2006 (PowerPoint prezentácia). Organizácia pokračovala v programoch a projektoch v troch programových oblastiach, naďalej vydáva časopis v spolupráci s VIPA, zaviedla novú súťaž na Slovensku O ľuďoch s ľuďmi – Cena za podporu miestnej demokracie.
- **Správa o hospodárení** organizácie za rok 2006 bola predložená písomne.
- **Správu revíznej komisie** predniesla M. Behanovská, predsedníčka revíznej komisie.
- **Návrh činnosti** na rok 2007 predniesla J. Tvrdoňová. (PowerPoint prezentácia). Členská schôdza schválila plán činnosti VOKA na rok 2007 bez ďalších doplnkov a zmien.
- **Návrh rozpočtu** na rok 2007 bol predložený písomne a rozpočet bol schválený.
- Nasledovalo **schválenie členského príspevku** na rok 2007. Členský príspevok bol schválený: 200,- Sk pre fyzické osoby a 400,- Sk pre právnické osoby.
- Diskutovalo sa o **webovej stránke VOKA**,

aj o **udržateľnosti kariérnych poradcov v regiónoch**, keďže z UPSVaR nie sú na takéto služby peniaze a tiež klienti, ktorí potrebujú ich služby sú prevažne nemajetní. Nedospelo sa k žiadnemu záveru.

- Tiež sa diskutovalo o **aktivizácii členiek Sieťe vidieckych líderiek**. Problém je v tom, že samotné členky nie sú v sieti dostatočne aktívne. VOKA môže pomôcť v niektorých aktivitách po odbornej stránke, ale samotná organizácia stretnutí a aktivít musí vychádzať od žien, musí byť iniciatíva zdola. Problémom sú aj financie. Chýbajú malé granty. Účastníčky chcú stretnutia, ale nechcú alebo nemôžu si ich financovať z vlastných peňazí.
- Pani Mária Behanovská prezentovala **seminár z projektu Building bridges – Budovanie mostov** (mezinárodný projekt, VOKA jeden z partnerov), ktorý sa konal v Rabčiciach, v Sáse a Krupine (PowerPoint prezentácia). Vysoko hodnotila najmä lektorov – odbornosť, ľudia z praxe, používali „reč účastníkov“.
- **Uznesenie zo zasadnutia členskej schôdzy** bolo schválené v znení prednesenom návrhovou komisiou. Rokovanie uzavrela M. Bučanová a podakovala prítomným za účasť.

Vysoké letné teploty neobmedzili vysoké pracovné tempo v kancelárii VOKA. Pracuje sa intenzívne vo všetkých projektoch, iba na miestnej úrovni trochu poľavili aktivity. Veď sú dovolenky a čas zaberú aj sezónne práce.

M. Heretová

České a rakúske MAS sa otvárajú

Miestne akčné skupiny v zahraničí odovzdávajú svoje skúsenosti s prístupom Leader záujemcom zo Slovenska.

VOKA pripravila, uskutočnila a ďalej pripravuje študijné cesty pre krajské samosprávy do zahraničia, kde sa účastníci majú možnosť stretnúť s členmi miestnych akčných skupín a oboznámiť sa s ich úspechmi v procese uplatňovania prístupu Leader, aj s nedostatkami alebo chybami, ktorých sa dopustili a ktoré by dnes možno neurobili, keby mali túto možnosť – poučiť sa na chybách iných.

Prinášame vám postrehy účastníkov ciest v Českej republike a v Rakúsku, ktoré absolvovali záujemcovia z Nitrianskeho kraja a ktorú im umožnila krajská samospráva.

SÚSTREDIŤ SA NA TO, ČO JE NOSNÉ
(J. FIALA O TOM, ČO JE LEADER)

**Česká republika: MAS Pobeskydí, MAS
Jemnicko a MAS Most Vysočiny**
15. – 17. máj 2007

Program študijnej cesty vypracovala VOKA v spolupráci E-Consulting s.r.o. – partner pro rozvoj venkova. Naším sprievodcom počas týchto troch dní bol jej zástupca Jan Fiala.

Táto spoločnosť sídli v Třebíči a stavia najmä na: Projekty 1998-9, ďalšie profesné vzdelávanie, systémy riadenia podľa ISO 9000, 14000, Projekty Leonardo da Vinci (Fínsko, Anglicko, Návrhy infraštruktúrnych projektov (Phare), Systémy RLZ vo firmách a organizáciách. Vydávajú publikácie, majú mnoho úspešných projektov za sebou. Podieľali sa viac či menej na všetkých úspešných projektoch, ktoré nám boli predstavené v jednotlivých MAS.

Pán Fiala nás oboznámil s vývojom rozvoja vidieka, s postupom a fungovaním prístupu Leader + a Leader ČR, ako aj s ďalšími možnosťami získavania financií pre projekty MASiek v ČR.

Zoznámili sme sa s históriami vývoja jednotlivých MAS, mali sme sa možnosť pýtať na postupy, plusy a mínusy jednotlivých krokov, programov...

Zaujali nás jednotlivé úspešné projekty financované z týchto zdrojov. Tu sú dva príklady, ktoré boli odlišné od skúseností na Slovensku.

MAS Pobeskydí, Inovácia a rozvoj územia

Prvá zastávka – obec Třanovice. Tu nám bol prezentovaný projekt Inovácia a rozvoj územia. Cieľom prezentácie bolo poukázať na skutočnosť, že aj v rámci objektívne horších podmienok pre zavádzanie inovácií je možné na vidieku realizovať úspešnú inovatívnu politiku.

Pre územné celky platí: inovácie sú všeobecnou príčinou toho, že sa niektoré územné celky vyvíjajú lepšie a rýchlejšie ako iné. Ciele inovácie sú: zmena nežiadúceho stavu alebo zachovanie žiadúceho stavu v meniacom sa svete. Tu sú tri príklady inovácií:

Vidiecka podnikateľská zóna Třanovice

- revitalizácia bývalého poľnohospodárskeho štátneho majetku, zníženie mikroregionálnej nezamestnanosti, 300 nových pracovných miest, 20 nových subjektov.

Využití biomasy pro energetické účely

- vykurovanie slamou, experimentálne pestovanie energetického šťavela, vybudovanie peletkárne a vykurovanie peletami v rodinných domoch, ďalšie projekty na využitie biomasy.

Účast MAS Pobeskydí v programech typu LEADER

- Podporených 37 projektov sumou 33, 5 mil. korún, žiadali 57,6 mil. korún.

„Ak má vidiek zostať príjemným miestom pre život a nešať sa ani múzeum, ani čímsi bez identity a poriadku, musia inovácie ísť ruku v ruke s tradíciami.“
RNDr. David W. Novák, Ph.D., autor prezentácie.

účastníci študijnej cesty počas prezentácie

MAS Most Vysočiny, Komunitná škola Bory

Obec Bory, 780 obyvateľov, Mikroregión Vekomeziříčsko – Bítešsko. V tejto obci pomaly zostávala prázdna veľká budova školy. Podarilo sa získať finančné prostriedky na jej rekonštrukciu a na dobudovanie modernej telocvične. Ale bez prítiažlivého programu pre veľkých aj malých občanov obce a okolia, by zostávala prázdna. Jeným z projektov tejto MAS bol projekt Komunitná škola Bory. Dnes je využívaná denne telocvičňa i priestory školy pre vzdelávanie dospekých v rôznych oblastiach. Čo je komunitná škola? Škola pre všetkých ľudí v obci a v okolí. Zázemie školy (vybavené učebne, pedagógovia) je využité k vzdelávaniu širokej verejnosti. Naplnenie strategického cieľa - priviesť rodičov k spolupráci so školou. Je to miesto stretávania sa ľudí. Ponúka aktivity o ktoré majú obyvatelia záujem – rieši ich potreby. Škola v prvom roku ponúkala tieto vzdelávacie programy: Základy práce s PC, Počítače pre seniorov, Word a Excel, Internet a e-mail, Digitálna fotografia, AJ pre začiatočníkov, Výtvarné techniky. Aký je význam kpmunitných škôl? Spolupráca školy a rodičov, spolupráca školy a obce, argument pre udržanie a zachovanie menších škôl.

V ČR založili aj celoštátnu sieť komunitných škôl, ktorá má sídlo v Borech, 15 členov, ktorí sa navzájom podporujú, vymieňajú si skúsenosti a šíria myšlienku komunitných škôl a komunitného vzdelávania.

autor textu i fotografií - M. Heretová

Zrekonštruovaná telocvičňa v Borech

Účastníci študijnej cesty v Tirolsku, fotoarchív Úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja

Téma nasledujúceho čísla:

Služby vo vidieckom cestovnom ruchu - skúsenosti návštevníkov a s návštevníkmi.

Vaše príspevky nám môžete posilať do uzávierky 28. septembra 2007.

**SKÚSENOSTI S PROGRAMOM LEADER
Tirolsko, región Ausserfern, 25. – 28. 06. 2007**

S cieľom získať skúsenosti, informácie a poznatky v oblasti integrovaného rozvoja vidieka v krajine, ktorá už niekoľko rokov pripravuje a implementuje projekty v rámci prístupu Leader, navštívili koncom júna 2007 poslanci Zastupiteľstva Nitrianskeho samosprávneho kraja, odborníci Komisie regionálneho rozvoja, starostovia obcí a predstavitelia mikroregiónov Nitrianskeho samosprávneho kraja oblasť Tirolska, región Ausserfern.

V rámci tohto Twinningového programu LEADER sa uskutočnila návšteva pevnosti Ehrenberg, rekonštrukcia bývalej pevnosti, ako ukážka dobrého strategického plánovania (v spolupráci s miestnymi obyvateľmi). Tento projekt ako „štartovací motor“ rozvoja územia je dobrým príkladom medzisektorovej spolupráce a inšpiráciou kreatívneho riešenia rekonštrukcie v súlade s prísnyimi kritériami pamiatkarov, pričom bolo použité viac zdrojové financovanie.

Návšteva známej turistickej oblasti Tannheimer Tal, umožnila zástupcom Nitrianskeho regiónu prehliadku projektu efektívneho vykurovania obce Tannheimer drevnými štiepkami.

V obci Ehrwald sa mohli účastníci cesty oboznámiť s projektom Leader, farmára zameraného na chov kôz, výrobu syrov, jogurtov a zmrzliny a zakúpiť tieto produkty vyrobené z kozieho mlieka. Projekt umožnil pohľad na dôležitosť inovatívnych nápadov a možnosti odbytu produktov, napr. kontrakt na dodávanie zmrzliny pre najväčší penzión pre deti v danom turistickom regióne

Ďalšiou zástavkou bola prehliadka projektu „Life“, ochrana povodia rieky Lech, v snahe ekologicky riešiť reguláciu rieky Lech, v zmysle NATURA 2000. Iniciatíva spolupráce s farmármi (prepojenie poľnohospodárstva s rozvojom turizmu – dôležité hlavne kvôli udržaniu farmárov v regióne). Súčasťou prehliadky projektov boli aj rokovania, odborné prednášky, diskusie s predstaviteľmi miestnych akčných skupín a prezentácie projektov typu LEADER.

V posledný deň pobytu v Tirolsku sa rokovalo a diskutovalo priamo v Innsbrucku s predstaviteľmi provincie, manažmentom programu LEADER v Tirolsku, o implementácii stratégií typu LEADER a partnerskej spolupráci na regionálnej ale aj nadregionálnej úrovni.

*Ing. arch. Viera Juricová – Melušová
Odbor strategických činností Úradu NSK
Oddelenie stratégie a programov RR*

**Záber zo študijnej cesty v Tirolsku, fotoarchív Úradu
Nitrianskeho samosprávneho kraja**

AKO VOKA SPOLUPRACUJE S VYŠŠIMI ÚZEMNÝMI CELKAMI V SR

Jednou zo základných aktivít OZ VOKA so sídlom v Banskej Bystrici je podpora integrovaného rozvoja vidieka. V súčasnosti sa Slovensko pripravuje na prístup Leader podporovaný z nového Programu rozvoja vidieka v rokoch 2007 – 2013, ktorý je zároveň jedným z najdôležitejších nástrojov podpory integrovaného rozvoja vidieka. VOKA, ktorá disponuje akreditovaným viac modulárnym vzdelávacím programom a sieťou kontaktov vo viacerých krajinách EÚ v oblasti prístupu Leader poskytla v roku 2006 a 2007 možnosť organizovať študijné cesty a absolvovať vyššie spomenutý tréningový program.

Zatiaľ ponúknuté možnosti využili tri vyššie územné celky – Nitra, Banská Bystrica a Trnava.

Pre Nitrú a Banskú Bystricu sme organizovali študijné cesty do Českej Republiky a do Rakúska, pre Trnavských úradníkov VÚC sme pripravili a realizovali intenzívny 7-dňový intenzívny tréning.

Obsahom študijných ciest bolo oboznámenie sa s implementáciou prístupu Leader v uvedených krajinách. V ČR išlo až o štyri spôsoby – EÚ Leader Plus, Leader ČR, Program obnovy venkova, a programu Venkov do Evropy, financovaného Ministerstvom pro místní rozvoj. V Rakúsku išlo hlavne o Leader Plus, ale aj program Interreg a o využitie rôznych národných financií prístupom Leader.

V ČR sme navštívili Miestne akčné skupiny v kraji Vysočina a v kraji Severomoravskom, oboznámili sme sa s fungovaním akčných skupín, s prípravou stratégií miestneho rozvoja, s výberom projektov rôznych typov a s hospodárením MASiek. Tiež sme sa dozvedeli ako sa ČR pripravuje na nové programové obdobie.

V Rakúsku sme navštívili miestnu akčnú skupinu Ausserfern v Tirolsku. Bola vynikajúcim príkladom podpory tvorby pridanej hodnoty vo vidieckych oblastiach založených na miestnych kultúrnych, prírodných a ekonomických zdrojoch. Príklady projektov naozaj hovorili o inovatívnom prístupe, kreativite, zamestnansoti a príjmoch. Najviac sa nám páčili kultúrne a poľnohospodárske projekty, ktoré jednoznačne dokazovali, že vidiek má

svoje vlastné rozvojové impulzy, ktoré môžu ľudí zamestnať aj presvedčiť, že na vidieku sa dá plnohodnotne žiť. Ochutnali sme zmrzlinu z kozieho mlieka, vynikajúce syry, ale aj zažili históriu oblasti a oboznámili sa veľmi inovatívnym spôsobom so zachovalou alpskou prírodou.

Tréning pre úradníkov z Trnavy bol ozajstným dobrodružstvom i zážitkom. Veľmi oceňujeme prístup šéfa odboru regionálneho rozvoja, ktorý sa na uvedený krok podujal. Z počiatočného skepticizmu sa vyvinul ozajstný záujem účastníkov z Úradu TSK a jeho expozitúr o tvorbu stratégií miestneho rozvoja, o projektový manažment a finančné plánovanie i miestny fundraising.

Všetky vyššie uvedené aktivity boli veľmi zmysluplné, aj preto VOKA hodlá v nich naďalej pokračovať. Vyššie územné celky majú totiž kľúčový význam v integrovanom rozvoji vidieka, veď všetci vieme, že Slovensko a jeho regióny sa vlastne vo veľkej miere vyznačujú práve vidieckym charakterom.

Jela Tvrdoňová

Panoráma pobrežia Islandu

Účastníci projektu Budovanie mostov

Pred prezidentskou rezidenciou

BUDOVANIE MOSTOV – CESTA NA ISLAND

V dňoch 21. 6. až 23. 6. sa na Islande uskutočnilo stretnutie partnerov programu Building Bridges, posledné stretnutie vedenia projektu. Na stretnutí sa zúčastnili partneri zo všetkých partnerských krajín a organizácií.

Vo štvrtok 21. 6. sa od rána od 9. hodiny spustil program. Prvú prednášku viedla Asdish Helga Bjarnadottir, ako koordinátorka projektu na Islande. Predstavovala nám zatiaľ ukončené aktivity projektu a čo nás ešte čaká. Potom prednášal André Petursson, zástupca z Programu Leonardo, ktorý je hlavný donor tohto programu.

Potom nasledovala Jolande Leinenbach z Dánska. Aj jej prezentácia je na webe.

Po obede sme mali predstaviť naše výsledky práce, ako sa komu podarilo usporiadať semináre. Jedna prezentácia tam už je. Môžete ju nájsť na stránke Building bridges v zložke Library.

Navštívili sme termálne pramene, vyhasnutú sopku, dielnu na výrobu filcu, farmárske múzeum.

V piatok sme mali stretnutie s prezidentom Islandu, ktorý nám rozprával o naozaj veľkej úlohe žien na vidieku a o priateľskej politike Islandu voči ostatným krajinám, lebo jeho rezidencia nebola nijako chránená, ani sme nemuseli prejsť žiadnou ochrankou.

Po obede sme mali prezentácie, tzv. Success stories, kde každá krajina mala predstaviť aspoň jeden príklad úspešnej vidieckej ženy.

Zástupkyňa ministerstva poľnohospodárstva Islandu pozvala na recepciu a ocenila našu prácu. Samozrejme všetci sa zhodli na tom, že sa bude v projekte pokračovať. Potom si islandské ženy odovzdávali ocenenia, za dobrú spoluprácu. Bolo pekné vidieť, ako si vážia všetky ženy, ktoré sa projektu zúčastnili a vedia to aj patrične oceniť. Pre Island bol tento projekt naozaj veľmi dôležitý a dokonca zložili na jeho počesť aj pieseň, ktorú sme dostali na CD.

Program pokračoval aj v sobotu, s českými ženami, ktoré si utvorili partnerstvo s islandskými ženami, kde mali predstaviť svoje remeslá a svoju krajinu. My sme mali rezervované letenky už na piatok, tak sme sa nemohli zúčastniť.

Knihu sme odovzdali hlavnej koordinátorkе projektu Asdish Bjarnadottir, Hontiansku paličkovaniu čipku sme dali pánovi prezidentovi Islandu. Každý partner dostal od nás malú čipku od Márie.

Všetky prednášky, prezentácie aj success stories budú umiestnené na webe **www.ed-lab.net**.

Katarína Turáková

Ako si stiahnuť spomínané súbory?

- Vyberte si intranet login
- Zadajte meno: i.bernahtova
- Heslo: bb
- Otvorte si ikonu BB
- Tam si vyberte ikonu Library, stiahnutie trvá niekoľko sekúnd.

Prijatie u prezidenta Islandu

KTO ZÍSKA CENU ZA PODPORU MIESTNEJ DEMOKRACIE V DRUHOM ROČNÍKU SÚŤAŽE O ĽUDOCH S ĽUĎMI?

Môžu to byť miestne samosprávy, inštitúcie štátnej správy alebo krajských samospráv, ktoré zapájajú verejnosť do plánovania, rozhodovania a realizácie vecí verejných.

Do súťaže sa môžu prihlásiť samotné inštitúcie, alebo ich môžu prihlásiť MVO, či občania, ak použité metódy aktivizácie občanov sú dobrým príkladom, ako veci môžu fungovať.

Viac informácií a prihlášku získate na www.voka.sk v časti PROGRAMY – Podpora komunitného rozvoja vidieka. Nezabudnite: **uzávierka súťaže je 18. októbra 2007.**

OZ VOKA venuje výhercom na 1. a 2. miesto zahraničné študijné cesty a na 3. miesto kurz zo svojej ponuky. Motiváciou pre vás iste bude nielen chcieť sa podeliť o svoje dobré skúsenosti, ale verím, že aj reportáž z poznávacej cesty v Japonsku, kam sa za odmenu dostali víťazi vlaňajšieho ročníka v Českej republike.

M. Heretová

ZÁSTUPCI VEŘEJNÉ SPRÁVY A NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ POZNÁVALI JAPONSKO

Poznali japonský venkov, neziskový sektor, miestni veřejnou správu a spolupráci neziskových organizací se samosprávou

Japonsko v číslech:

Počet obyvatel 124 900 000

Rozloha 377 835 km²

Hlavní město Tokio, 11 950 000 obyvatel

Na desetidenní studijní cestě po Japonsku byli zástupci veřejné správy a neziskových organizací z kraje Vysočina, města Otrokovice a obce Skuhrov nad Bělou. Studijní cesta pro ně byla odměnou za umístění se na prvních třech příčkách v soutěži O lidech s lidmi – Cena za podporu místní demokracie. Tato soutěž, kterou již čtyři roky organizuje Centrum pro komunitní práci, si klade za cíl motivovat veřejnou správu k zapojování občanů do

regionálního rozvoje a k spolupráci s neziskovým sektorem.

Česká delegace byla složena ze dvou skupin. Kromě vítězů soutěže odjeli na část programu do Japonska i čeští senátoři. První skupina byla šestičlenná: Bc. Roman Haken – ředitel CpkP střední Morava, Jiří Pavlát – projektový manažer CpkP střední Morava, Radoslava Matuszková – starostka města Otrokovice, Ing. Eva Ludvíčková – ředitelka organizace Naděje v Otrokovicích, Dita Tesařová – z Krajského úřadu Vysočina a Ing. Kateřina Holmová – projektová manažerka za obec Skuhrov nad Bělou. V průběhu cesty se na některé části programu připojovala delegace senátorů z Výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí Senátu PČR ve složení: Ivo Bárek, Mgr. Pavel Šubert, Jan Horník, Ludmila Millerová a MUDr. Václav Vlček.

Velmi nabitý program v Japonsku připravil partner CpkP, kterým je japonská nadace Sasakawa Peace Foundation. Zaměřený byl především na spolupráci veřejné správy s neziskovými (v Japonsku tzv. NPO) a nevládními (v Japonsku tzv. NGO) organizacemi, veřejností a s cílem seznámit nás se zkušenostmi z praxe.

Japonský neziskový sektor a místní samospráva

Informace o japonském neziskovém sektoru poskytl pan Hirokawa, který je pracovníkem japonského úřadu vlády v oblasti podpory občanských aktivit. Úřad zpracovává politiku pomoci

Centrum Tokia - před císařským palácem

a podpory NPO. V Japonsku je systém poněkud jiný než v Česku nebo na Slovensku. V Japonsku bylo do roku 1998 hodně občanských skupin, které chtěly dělat veřejně prospěšnou práci, ale neměly možnost získat právní subjektivitu.

Základním podnětem ke změně bylo zemětřesení v západním Japonsku v roce 1995. Do likvidace následků se zapojilo vojsko i stát. Přírodní katastrofu však pomohly překonat významnou měrou dobrovolné skupiny a další neziskové organizace z Japonska i ze světa. To byl hlavní podnět pro legislativní proces, na jehož konci byl zákon o neziskových organizacích, který platí od roku 1998. V roce 2001 byl spuštěn systém osvobození od daní na dary pro neziskovky. Přijetí těchto zákonů předcházela široká diskuze zákonodárců, veřejnosti, společnosti jako celku. V Japonsku to je ojedinělý a výjimečný případ, protože v této zemi je pravidlem, že zákony předkládá pouze vláda.

Neziskovky se staly v Japonsku hitem

Záměrem těchto zákonů je mimo jiné i minimalizovat dohled veřejné správy nad neziskovými organizacemi, aby nebyly nadměrně zatěžovány. Zákon předpokládá vydání certifikace, aby mohla NPO existovat a snaží se systém certifikace stanovit co nejjednodušší. K prosinci 2006 bylo certifikováno přes 30 000 NPO. Je definováno 17 oblastí, v nichž NPO působí a je povoleno, že jedna NPO může působit i ve více oblastech najednou. Každá oblast má svůj specifický upřesňující zákon a každou oblast autorizuje jiné ministerstvo. NPO může být založena s minimálním počtem deseti členů a těchto malých organizací je nejvíce, asi 70 procent.

Japonské NPO mají povinnost předkládat výroční zprávy (předávají je prefektuře), ale praxe ukazuje, že to pro ně není vždy jednoduché, zpožďují se apod. Přibývá neziskovek, které sice existují, ale nejsou aktivní a objevují se i takové, které zneužívají systém. Firmy provádějí ziskovou činnost a prostřednictvím NPO nebo NGO si dělají reklamu na výrobky. Statut neziskových organizací je bohužel někdy zneužíván i zločineckými organizacemi. V daňové oblasti platí, že ve srovnání s firmami, je daň z příjmu pro NPO nižší. NPO, které jsou navíc autorizovány finančním úřadem, mají nárok na osvobození od daní na dary, které získávají. Tuto výhodu používá jen 56 z celkové-

ho počtu 30 000 neziskovek. Zjistilo se, že jsou příliš náročné a přísné autorizační procedury u finančního úřadu. Neautorizované NPO nemají možnost dary od daně osvobodit a ani dárce nemá daňovou úlevu.

Potýkají se obdobnými problémy jako ve střední Evropě

Velkým rozdílem oproti střední Evropě je v Japonsku věková struktura členů NPO – v drtivé většině se jedná o starší lidi nad 50 let. Japonci to však nevnímají jako problém. Lidé narození po 2. světové válce (druhý japonský baby boom) odchází v současnosti do důchodu a předpokládá se, že následně budou dobrovolně pracovat v neziskovkách. Tímto je zajištěna členská základna do budoucna a současně i aktivity pro seniory samotné.

Neziskové organizace mající v přepočtu menší obrát jak 2 miliony českých korun mají problémy s nedostatkem schopných lidí, kteří dokáží získávat finanční prostředky, vést účetnictví a jsou schopni používat výpočetní techniku. Většina lidí v NPO pracuje na částečný úvazek a na dobrovolné bázi. Struktura příjmů NPO jsou zejména v členských příspěvcích, vlastní činnosti, soukromých a firemních darech a také v menší míře v grantech od vlády. Dary se daří získávat především velkými organizacím, jako je červený kříž apod.

Japonci se snaží na internetu vytvořit platformu, na níž by byly všechny potřebné informace o neziskovkách na jednom jediném místě. Je zaveden Informační státní systém (rejstřík) NPO na webu úřadu vlády, ale nejsou tam všechny potřebné informace. Například to, zda je NPO aktivní. Granty jsou poskytovány na všech úrovních – vláda, kraje, města – témata se mění zhruba po třech letech.

V oblasti podpory rozvoje partnerství a spolupráce mezi NPO a místní samosprávou shledávají regionální problémy. Díky tomu, že zákon o neziskovém sektoru je relativně nový a jsou oblasti, kde veřejná správa, ale ani NPO ještě nejsou na vzájemnou spolupráci zvyklí. Proto chce japonská vláda vytvořit národní systém (metodiky, model), na jehož základě budou nové vazby fungovat

V Japonsku jsou nově uzákoněny tzv. dobrovolnické prázdniny ve firmách a ve školách dobrovolnický program. To by mělo také významně podpořit činnost NPO.

Prefektura pomáhá neziskovkám

České výherce soutěže přijala guvernerka prefektury Chiba Ms. Akiko Domoto, která je bývalou novinářkou a poslankyní a v nynější funkci působí již 5 let. Prefektura (obdoba našich krajů a hejtmantství) je šestou největší v Japonsku (ze 46 oblastí) a spravuje území v němž žije 6 milionů obyvatel. Oficiální setkání trvalo 25 minut. Guvernerka je velkou zastávkyní spolupráce veřejné správy s neziskovým sektorem. V roce 1992 v Rio de Janeiru byla na konferenci o udržitelném rozvoji, kde ji velmi zarazilo, že se tam neprezentuje žádná japonská „neziskovka“ a uvědomila si, že v Japonsku není neziskový sektor vůbec rozvinut. Vše se změnilo po přijetí zákona v roce 1998. Od té doby se počet NPO rozrostl asi desetkrát. Na prefektuře mají speciální odbor pro NPO a snaží se do všech záležitostí plánování, koncepcí a strategie zapojovat veřejnost právě prostřednictvím NPO. Vedení prefektury vyzvalo NPO, aby předložily své náměty pro oblasti, v nichž chtějí spolupracovat, jak chtějí zapojovat veřejnost do rozhodování, a to se již děje v několika městech prefektury. V rozhovoru se starostkou Otrokovic Radoslavou Matuzskovou guvernerka prohlásila: „Jsem velmi ráda, že vidím ženu starostku. Těší mně, když jsou ženy v politice zastoupeny a jsou úspěšné. Je škoda, že ve všech 47 městech mé prefektury starostují jenom muži.“

Metodika pro úřad, jak podporovat neziskovky

Paní guvernerka byla dříve poslankyní národního parlamentu a právě ona iniciovala japonský zákon o neziskových organizacích, který byl v prosinci 1998 schválen. To mělo pozitivní dopad na rozvoj neziskového sektoru a občanské společnosti v Japonsku. Například v této prefektuře bylo v roce 2001 jen 117 NPO, ale v roce 2007 je jich již 1156. Prefektura Chiba má bohaté zkušenosti se spoluprací a podporou NPO a občanské společnosti. Své zkušenosti zpracovali pod odborným vedením guvernerky do metodiky, která řeší a dává konkrétní návod, jak má regionální správa spolupracovat a podporovat NPO. Následně na dalším setkání pracovníci představili dvě oddělení v rámci organizační struktury úřadu, která se danou problematikou zabývají – „Podpora spolupráce s NPO“ a „Oddělení mezinárodní spolupráce“. Oddělení na podporu NPO má 24 lidí, kteří se zabývají přímou

Oficiální přijetí u guvernerky šestimilionové prefektury Chiba

podporou (poradenskou i finanční) pro NPO. Oddělení přímo v terénu zjišťuje problémy NPO a občanů.

Příklady spolupráce veřejné správy a neziskovém v prefektuře Chiba:

Záchrana starých domů pomohla rozvinout cestovní ruch a zvýšit zaměstnanost

Na typickou japonskou architekturu je pro Evropana velmi malebný pohled. Bohužel typických japonských domů dnes v této technicky vyspělé ostrovní říši mnoho nenajdeme. Časté požáry, zemětřesení a v minulosti necitlivý přístup k historii (co je staré se musí zbourat) zapříčinily, že nejstarší domy ve městě jsou staré jen 150 až 200 let. Město Katori s 90 000 obyvateli se v Japonsku považuje za venkovskou oblast a má to štěstí, že v jeho centru kolem řeky několik desítek těchto domů zůstalo.

Místní neziskové organizace společně s radnicí nastartovaly projekt obnovy starých domů kolem toku říčky, která dříve byla obchodní zónou a místem setkávání obyvatel. Vyčištění řeky, zavedení říčních turistických člunů (na nichž nás hostitelé provezli) a obnova starých domů měly velmi pozitivní sociálně-ekonomický dopad zejména na rozvoj cestovního ruchu a na něj navázaných služeb. Samotnou obnovu historického centra města financuje centrální vláda.

Před zahájením projektu byl plán široce disku-

tován s odbornou i laickou verejnosťou a zejména vlastníky budov. Z následného průzkumu vyplynulo, že ho podporuje 92 procent vlastníků budov. Následně byl společně s městem vypracován Strategický plán obnovy, podle něhož se postupuje. Plán je absolutně nezávislý na politické reprezentaci města a není ovlivněn výměnou starosty nebo jiných členů vedení.

Bezbariérové byty pro starší spoluobčany

Ve městě Abiko působí neziskovka DAYHELP, která si vzala za cíl pomoci starým lidem vytvořit bezbariérové a hlavně bezpečné prostředí v jejich domácnostech v tradičních japonských domech. Projekt prezentoval senior, který při běžných návštěvách přátel zjistil, jak je pro některé jeho vrstevníky obtížné pohybovat se po bytech a zaznamenal příčiny častých úrazů. Následně vymyslel úpravy bytů a koupelen tak, aby domácnosti byly bezpečnější. Realizace úprav probíhá zdarma jen za náklady na materiály, které nakupují ve velkoobchodě za příznivější ceny. Pracovníci jsou všichni rovněž starší 60 let, takže nejen pomáhají druhým, ale touto činností se zapojují i oni aktivně do života. V rámci projektu upravili přes 540 domů. Autor řešení byl vyznamenán japonskou vládou.

Mýdlový svět

Neziskové organizace ve spolupráci s místní samosprávou v Abiku vyřešili ekologický problém vyčištění místního jezera a zároveň zaměstnali zdravotně postižené. Jezero bylo dříve znečištěno nedostatečnou kapacitou čističek odpadních vod v okolí a tím, že okolní obce vypouštěly odpadní vody přímo do jezera. Nejvýznamnější složkou znečištění byly oleje. Jde o to, že z domácností, z restaurací a dalších stravovacích provozů neziskovky shromažďují použitý olej, který recyklují na čisticí prostředky, mýdlo, prací prášek a palivo do motorových vozidel. V provozech jsou zaměstnávání zdravotně postižení lidé. Výrobky jsou k dispozici v BIO prodejnách a zbytek celé produkce vykupuje město pro svá zařízení (školy, nemocnice, úřad apod.). Tím je zajištěn odbyt a neziskovky pomáhají životnímu prostředí a zároveň sociální oblasti. „Po přednášce o projektu jsme se jeli podívat na místo samé, do výroby mýdla a filtrace oleje jako paliva do motorů vozidel. Na

první pohled velmi primitivní provoz. Dokázali však významně změnit myšlení lidí a zapojit je do tohoto ekologického projektu,“ uvedla starostka Otrokovic.

Návštěva v Tajimi

České delegace přijal starosta města Tajimi pan Masaya Nišiderou zrovna v době, kdy místní zastupitelstvo projednávalo rozpočet města. Na dotaz k bouřlivosti jednání starosta s úsměvem prohlásil, že k velkým hádkám zatím nedošlo. Sdílel mimo jiné, že je pro ně velkou ctí, že k návštěvě bylo vybráno jejich město a tři příklady spolupráce samosprávy s neziskovým sektorem. Následně uvedl: „V Japonsku v době ekonomického růstu v minulém období bylo mezi obyvateli vytvořeno povědomí, že město pro občany udělá a zajistí cokoliv. Radnice opravdu vše organizovala a zabezpečovala. Růst japonské ekonomiky je nyní stabilizován a nazrál čas, aby byla veřejná správa osvobozena od různých úkolů. Je třeba NPO pře-

Turistické čluny pro jízdu kolem historického centra města Katori

dat některé aktivity a zároveň vytvářet příjemná místa pro bydlení a životní prostředí. Není to jen úkol veřejné správy, ale všech občanů. Považují za velmi důležité, aby se občané zúčastňovali aktivně veřejného dění ve městě, zajímali se o sociální, ekologické i ekonomické prostředí, v němž žijí.“

Příklady spolupráce veřejné správy a neziskovek ve městě Tajimi:

Dívat se na řeku Togava - environmentální výchova v praxi

Řeky v Japonsku se postupně čistí a vrací se do nich život. Ve městě Tajimi se část organizací zabývá vyčištěním řeky Togava, aby se postupně do ní vrátil život. Tuto činnost spojili s environmentální výchovou mládeže výrazně zaměřenou na praktickou výuku přímo v terénu – tedy v řece.

Děti mají možnost během školní výuky realizovat praktická cvičení u řeky, kde se jim věnují dobrovolníci. V řece probíhá výuka po skupinách. Vždy jeden dospělý má na starost 5 dětí. Každé si tak může vše řádně vyzkoušet, seznámit se dotyky, přímým kontaktem s přírodou a interaktivní formou poznat živočichy a hmyz žijící v místní řece.

Oběd v MAMAcafé ve městě Tajimi

Dětem se to velmi líbí a je to velmi účinná a nenásilná výchova k úctě k životu a přírodě jako takové.

Organizace má nedaleko řeky vlastní budovy s akvárii a učebnami, kde probíhá část výuky. Investice do vybavení prostor tj. knih, akvárií, počítačů jsou přímo ze státního rozpočtu. Provozní náklady jsou podporovány z městského rozpočtu. Majitelem budovy je město. Pracují se čtyřmi lidmi v plném pracovním úvazku, dvěma experty a padesáti dobrovolníky. Město má 110 000 obyvatel a z toho 6500 dětí v prvním stupni ZŠ. Za rok organizaci navštíví 20 000 lidí z regionu, z toho 12 000 dětí.

Šicí dílna v centru pro zdravotně, smyslově a mentálně postižené ve městě Tajimi

MAMA café

Jedná se o restauraci ve městě Tajimi, kterou provozují mladé maminky s dětmi pro jiné maminky. Vaří se výhradně domácí strava pro maminky a malé děti. Projekt je úspěšný také proto, že maminky mají pocit, že jsou úspěšné, dokážou jídlo z vlastní zkušenosti zaměřit na cílovou skupinu a současně si navzájem vytváří specifické pracovní podmínky – kvalitní vztahy. Vycházejí si maximálně vstřícně při nemoci dítěte. Mají přirozený vztah k zákazníkům, zejména dětem. Jejich priority jsou: 1. dítě, 2. práce, 3. to ostatní. Základní pracovní doba je 2 dny v týdnu a 2 hod. denně, otevírací doba je 9.30 – 16.00 hod. Mají hromadné SMS, kde se informují o provozu. Ze začátku někteří manželé protestovali, ale časem si společnost na restauraci zvykla a přijala ji.

Proč restaurace vznikla? Japonská žena po svatbě zpravidla porodí dítě a má dvě možnosti: zůstat v domácnosti nebo přihlásit ratolest do jeslí a věnovat se kariéře. Tvůrci projektu chtěli dát maminkám šanci na pracovní místo a přitom být stále se svými dětmi. Organizace MAMAcafé vznikla před šesti lety a nyní sdružuje dvacet maminek, které mají děti od kojenců do osmi let. Matky pracují s dětmi na zádech nebo na břichu, dítě je celou dobu s nimi v práci. Větší děti si hrají. Projekt je velmi úspěšný a vyhrál konkurz japonské vlády a získal grant v přepočtu 1,5 milionu CZK na další rozvoj. Na základě jeho úspěchu jsou realizovány restaurace v dalších městech v Japonsku. I díky to-

muto projektu se výrazně zlepšila situace matek. Místní samospráva na úrovni prefektury i vláda tyto projekty podporuje.

Dílna pro zdravotně, smyslově a mentálně postižené

V Japonsku ještě pořád převládá praxe, že většina postižených končí v ústavech. Realizátoři tohoto projektu chtějí dosáhnout toho, aby postižení mohli zůstat doma v rodině, aby se začlenili do společnosti, aby se mohli realizovat i odpovídající prací podle stupně postižení. Chtějí je nechat žít ve městě, ve společnosti a proto vzniklo toto centrum.

Zařízení bylo zřízeno v roce 2003. Na výstavbu centra dostali 75 % dotaci od státu, na provoz mají 80 % dotaci. Zbytek si vydělávají vlastní činností. Pracoviště jsou obdobou u nás provozovaných „chráněných dílen“. Snaží se, aby byli klienti co nejvíce zaplacení, ale platy (v přepočtu asi 3000 CZK) nejsou odpovídající potřebám.

Věnují se nejrozličnějším aktivitám. Perou a žehlí prádlo pro nemocnici, dělají vzorkovnice keramických dlaždiček, vyřezávají a skládají krabice, lepí nálepky na láhve, kontrolují výlisky, šroubky, mají šicí dílnu apod. Podařilo se navázat externí spolupráci s podnikatelským sektorem a dostali se k různým zakázkám. Daří se jim také nacházet zaměstnavatele pro ty, kteří mohou pracovat více samostatně, nejen na pracovištích v centru. Podporují u lehkých postižení co nejvíce práci venku, mezi většinovou populací. Jedině tak dochází k plné integraci.

Centrum pro neziskovky ve městě Fukuoka

Hirošima pomáhá ve světě

V Japonsku se delegace setkaly také guvernérem prefektury Hirošima. Guvernér Yuzan Fujita na setkání vyjádřil lítost, že se nemohl před časem setkat s českým prezidentem Václavem Klausem, protože se porouchalo české letadlo a uvítal možnost setkat se s českými zástupci veřejné správy, samosprávy a senátory. Dnes milionové město a stejnojmenná prefektura se s bolestnou historií vyrovnávají aktivním bojem proti nukleárním zbraním a pomáhají společně s humanitárními organizacemi v oblastech, které zmítají vojenskými konflikty. Hirošima počítá s vytvořením celosvětové sítě expertů z různých oblastí, kteří by v těchto oblastech pomáhali s uplatňováním japonských technologií při obnově a rekonstrukci.

Vysoké školy jako předpoklad ekonomického růstu

Zajímavé projekty nastartování ekonomického růstu byly představeny na jihu Japonska ve městě Izuka. Město je považováno za venkovskou oblast a žije v něm asi 130 000 občanů. Na jeho území jsou tři technické univerzity, které navštěvuje 5000 studentů. Tyto univerzity v oblasti výzkumu, vývoje a v informačních technologiích úzce spolupracují s podnikatelskou sférou, což je prospěšné pro obě strany a navíc to zvyšuje zaměstnanost ve městě. Část projektů totiž přechází z výzkumu do výroby přímo ve městě. Studenti mají možnost pracovat na reálných projektech a získávají zároveň praxi a zkušenosti při spolupráci s podnikatelským sektorem.

Podle ředitele jedné univerzity je kouzlo spolupráce mezi akademií a podnikateli v tom, že univerzita má vědomosti a výzkumníky a naopak podnikatelé umí bezvadně zvládnout marketing a dokážou výzkum financovat.

Centrum pro neziskovky a dobrovolníky ve Fukuoe

Centrum NPO ve městě Fukuoka ve stejnojmenné prefektuře je provozováno na několika pracovištích ve městě. V prefektuře je asi 900 NPO, ve městě jich působí zhruba polovina. Většina NPO ve Fukuoe se potýkala s těmito problémy: málo peněz, nedostatek místa, obtíže s informovaností a nedostatek lidských zdrojů. Proto město

vybudovalo centrum pro NNO, které poskytuje tyto služby:

- poskytování plně vybavených prostor technikou (počítače, kopírky, telefony apod.) jako jsou kanceláře, konferenční místnosti, recepce, poštovní schránky, jednací místnosti, archiv apod.
- informační služby, centrum informuje o činnosti NPO tak, aby lidé, úřady a podnikatelé mohli získat informaci o jejich působení konzultační služby pro občany a NPO

Základní finance na provoz centra jsou od města. Celkový roční rozpočet centra je v přepočtu 10 milionů CZK. Z této částky dotuje 6 milionů město a zbytek prefektura a stát.

Můžeme se vzájemně hodně naučit

Své zážitky z Japonska shrnuje starostka Otrokovic Radoslava Matuzsková takto: „Až doma se mi zážitky z Japonska ukládají do paměti a stále více si uvědomuji, že ta bohatost programu, která se nám někdy zdála až přílišná, není vůbec na škodu. Mohli jsme tak načerpat opravdu mnoho zkušeností. Před odletem jsem si myslela, že odjíždím do velmi vyspělé země, kde mne všechno bude překvapovat jenom v tom pozitivním smyslu, že jako občan postkomunistické země budu jen přebírat zkušenosti od společnosti, která je daleko před námi. Není tomu tak ve všech oblastech.“

Japonsko v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století zažilo velký ekonomický a technický růst. Obecně v lidech bylo zakořeněno, že práce je na prvním místě. Tento trend měl za následek ekonomický úspěch země, ale také velké sociální dopady do rodinného života, narušení vztahů partnerských i rodičovských, zvláště ve velkých městech. Až teprve v poslední době si začíná japonská společnost uvědomovat, že její populace stárne, což vyvolává nutnost vytvářet podmínky života a pomoci starým lidem, že její součástí jsou i lidé jakkoliv handicapovaní, kterým by měl být umožněn důstojný život nejlépe integrováním do většinové společnosti, ale i začleněním ve vlastní rodině. A právě v sociální oblasti je u nás péče o takto potřebné občany realizována na velmi slušné úrovni a působí v ní také rozmanité neziskové organizace vedle organizací zřizovaných státem či obcemi, takže občané mají docela slušnou možnost výběru. Troufám si říci, že tady jsme o krok

před Japonci. Samozřejmě jsou však mnohé věci, které bychom se mohli a měli od nich učit.“

Informace o Soutěži O lidech s lidmi:

V roce 2006 se konal v Česku již čtvrtý ročník soutěže, v níž odměnou vítězům byla studijní cesta do Japonska. Třináctičlenná odborná porota vybrala pět nejlepších projektů, které postoupily do druhého kola hodnocení a získaly ocenění. Ministr životního prostředí Petr Jan Kalas předal 7. prosince 2006 ocenění obcím Vlkov a Skuhrov nad Bělou, městům Šternberk a Otrokovice a také Krajskému úřadu Vysočina.

Soutěž si klade za cíl zviditelnit příklady dobré praxe a odměnit pracovníky a politiky, kteří aktivně podporují rozvoj občanské společnosti. Hodnocení přihlášených projektů probíhá dvoukolově. Nejříve porota přihlášené aktivity hodnotí na základě stanovených kritérií. Ze stanoveného pořadí pak postupují nejlepší projekty do druhého kola hodnocení, kde jsou navštíveny porotci. Na základě místních šetření pak porota stanoví konečné pořadí.

CpKP se v letech 2005 a 2006 podařilo společně se svými zahraničními partnery přenést soutěž do dalších zemí – Slovenska a Maďarska a částečně i Polska. Vítězné projekty z národních soutěží těchto zemí byly 7. prosince 2006 prezentovány v Praze na 3. mezinárodním fóru o zapojování veřejnosti a principu partnerství. Konference se zúčastnila ministryně zahraniční věcí Maďarska Dr. Kinga Göncz a státní tajemník Ministerstva výstavby a regionálního rozvoje Slovenské republiky Ing. Daniela Ácsa. Tito hosté přijeli do Prahy podpořit další rozvoj soutěže nejen v Česku, ale i ve svých zemích.

CpKP je nezisková organizace, která poskytuje služby všem zájemcům z veřejné správy, občanských organizací a soukromého sektoru v následujících oblastech:

Účast veřejnosti a občanských organizací v rozvoji obcí, měst a krajů. Navrhujeme a realizujeme programy účasti veřejnosti v investičním plánování a rozhodování. Jedná se například o zapojení veřejnosti do plánování a navrhování veřejných prostranství, do přípravy regenerace panelových sídlišť, do přípravy strategických, rozvojových nebo komunikačních koncepcí (např. koncepce nakládání s odpady, generely zeleně atd.) nebo také do přípravy dopravních staveb či jiných investic. V rámci

tohoto programu organizujeme diskuze s verejnosťou, interaktívne výstavy, ankety, sociologické prieskumy a rovněž zajišťujeme vedení pracovních setkání s občany. Pořádáme vzdělávací programy v oblasti zapojování veřejnosti pro pracovníky veřejné správy.

Místní udržitelný rozvoj. Poskytujeme konzultační služby při přípravě projektů zaměřených na místní sociálně ekonomický rozvoj při respektování principů ochrany životního prostředí. Zpracováváme a aktualizujeme rozvojové strategie mikroregionů, měst a krajů. Asistujeme při přípravě místních rozvojových projektů a aktivit zaměřených na znevýhodněné skupiny obyvatel. Pracujeme ve vzájemné spolupráci s místními partnery (veřejnou správou, podnikateli a NNO), což umožňuje co nejvíce přizpůsobit projekty místním podmínkám.

Regionální politika Evropské unie a regionální rozvoj ČR. Prosazujeme principy partnerství a transparentního rozhodování v regionální politice Evropské unie. V Česku prosazujeme konzultace a zapojení veřejnosti a nevládních neziskových organizací při přípravě a využívání Strukturálních fondů. Účastníme se diskuzí o podobě regionální politiky, zprostředkováváme informace ostatním NNO v Česku a připravujeme společná doporučení a postupy. Naše zkušenosti z ČR přenášíme do ostatních kandidátských a členských zemí EU.

Vzdělávání, podpora a posilování nestátních neziskových organizací. Podporujeme a vzděláváme členy občanských a neziskových organizací na všech úrovních. Pracujeme s dobrovolníky, organizujeme semináře a vzdělávací kurzy s cílem posílit neziskový sektor. Podporujeme mezioborové setkávání a spolupráci neziskových organizací.

Jiří Pavlát, CpkP střední Morava

Věšty, prorocství a přání k bohům v nejružnějších podobách jsou v Japonsku stále aktuální

OBČIANSKA SIET' STREDNEJ A VÝCHODNEJ EURÓPY (CEE CITIZENS NETWORK)

Občianska Sieť je združením občianskych organizácií a iniciatív zo 17 krajín Strednej a Východnej Európy, ktorého poslaním je podporovať občiansku participáciu v Strednej a Východnej Európe a vytvárať príležitosti na vzájomné obohacovanie sa a výmenu skúseností pre občianske iniciatívy z tohto regiónu.

Hlavnými cieľmi Občianskej Sieť je:

- Zvýšiť povedomie verejnosti v regióne Strednej a Východnej Európy o potenciáli a vplyve občianskych iniciatív.
- Zlepšiť zručnosti a zvýšiť kapacity občanov, aby mohli efektívnejšie participovať na miestnom a národnom rozvoji.
- Prezentovať občiansku participáciu v regióne Strednej a Východnej Európy.

Na dosiahnutie týchto cieľov sa členovia Občianskej Sieť na svojej konferencii v Belehrade (12. – 15. mája 2005) rozhodli iniciovať sériu simultánnych akcií v 17 členských krajinách Sieť, nazvanú **Týždeň občianskej participácie**. Tretí ročník Týždňa občianskej participácie sa uskutoční 24. – 30. septembra 2007.

Členské organizácie Občianskej Sieť pozývajú každého, kto považuje rozvoj občianskej spoločnosti za dôležitý, pridať sa ako organizátor alebo účastník k akciám Týždňa občianskej participácie.

Týždeň občianskej participácie je týždeň dlhá kampaň, kolektívna manifestácia občianskych iniciatív Strednej a Východnej Európy, zameraná na prezentáciu občianskej participácie prostredníctvom médií smerom k politikom a širokej verejnosti. Kampaň pozostáva zo série podujatí, ktoré pritiaľnu pozornosť širšieho sociálneho okolia k dôležitosti participatívnej demokracie. Podujatia sú organizované tak, aby zvyšovali občianske povedomie s dôrazom na zlepšovanie sociálnej starostlivosti, významu miestnych komunít a občianskych aktivít a aby zároveň boli dôkazom toho, že občianska participácia má skutočný význam v každodennom živote ľudí. Program Týždňa občianskej participácie zahŕňa miestne, re-

gionálne a celonárodné akcie ako napríklad rôzne verejné stretnutia, tlačové konferencie, výstavy, dobrovoľnícke akcie, verejné vypočutia, atď.

Konkrétne aktivity Týždňa občianskej participácie závisia od jednotlivých iniciatív, organizácií a inštitúcií, ktoré sa tejto kampane zúčastnia. Podporné materiály ako plagát a logo Týždňa občianskej participácie sú dostupné na stránkach Občianskej Sieť (www.ceecn.net) alebo u národných organizátorov. V prípade Slovenska je ním Centrum komunitného organizovania (www.cko.sk).

Týždeň občianskej participácie je otvorená kampaň, ktorej sa môže zúčastniť každý, kto chce podporiť rozvoj občianskych iniciatív, občianske akcie a občiansku participáciu a posilniť miestnu demokraciu a občiansku spoločnosť.

Anna Karailieva,
koordinátorka Občianskej Sieť

KEĎ POVIEME PARTICIPÁCIA...

Ja osobne si predstavím spoluprácu, spolurozhodovanie, záujem o veci verejné a spoločné. Participácia mladých ľudí na živote obce je dosť neprebádanou oblasťou a je treba nemálo energie a času, aby sa mladí ľudia nielen viac zaujímali o dianie okolo seba, ale aby aj ich hlas bol vypočutý a aby mohli svoje nápady a myšlienky realizovať.

Za určitú formu komunikácie s verejnosťou a teda aj s mladými ľuďmi sme považovali aj vydávanie obecného spravodaja. Prvou lastovičkou v Medzibrode bolo v roku 2003 vydanie akéhosi informačného letáka s anketou, čo by občania povedali na vydávanie obecného spravodaja, prípadne, aby aj navrhli jeho názov. Anketa sa stretla s nebyvalým ohlasom a návrhy na názov boli rôzne. Najčastejšie sa opakoval názov RAKÁRIK, pretože Medzibrodčanov oddávna v okolí nazývajú Rakármí. Našou snahou bolo vydať v roku aspoň štyri čísla, ktoré by sa dostali do každej domácnosti. Bolo to však stále určité provizórium, pretože nám chýbala technika a aj stála redakčná rada, ktorá by pripravovala nové čísla spravodaja. V roku 2005 Nadácia Intenda ad-

Redakčná rada obecného spravodaja Rakárik, fotoarchív obce Medzibrod

ministrovala pre Ministerstvo školstva SR program podpory participácie mladých ľudí na živote obce. Podarilo sa nám vypracovať úspešný projekt a za získané finančné prostriedky sme mohli zakúpiť počítač, skener a program na zalamovanie textov. Postupne sa vytvorila skupina mladých ľudí, ktorí teraz predstavujú redakčnú radu. Rakárik sme v roku 2006 zaregistrovali na Ministerstve kultúry SR a vydávame ho ako dvojmesačník, ktorý bezplatne dodávame do každej domácnosti. Občania sú podrobne informovaní o zasadnutiach a rozhodnutiach obecného zastupiteľstva, o pripravovaných podujatiach, svoje miesto tu má šport, história obce (veľmi zaujímavé sú výpisky z obcej kroniky a fotonávraty), samostatnou prílohou je Malý Rakárik, kde sa prezentuje materská a základná škola. Zaujímavá je aj skutočnosť, že po počiatčom váhaní sa nám „rozpísali“ aj starší obyvatelia a poskytujú redakcii svoje príbehy, spomienky a námety. V Rakáriku sa píše o činnosti spolkov a organizácií, pravidelnou rubrikou je Tri otázky pre starostku. Občania tu nájdu odpovede na svoje otázky, ktoré môžu aj anonymne vložiť do odkazovej schránky. Aj takýmto spôsobom sa zlepšuje komunikácia obyvateľov s vedením obce, ale čo je myslím najpodstatnejšie – mladí ľudia majú možnosť vyjadriť svoje názory, požiadavky, myšlienky a získavajú nové skúsenosti.

Zdenka Hutková
Starostka obce Medzibrod

☞ OCHOTNÍCKE DIVADLO V MEDZIBRODE

Ochotnícke divadlo v Medzibrode má svoju dlhú históriu a radí sa k najstarším v regióne, veď prvé predstavenie sa hralo už v roku 1913. Prvou lastovičkou bola hra Hora volá. Zaujímavosťou je, že v tejto dobe, keď začínajúci divadelníci nemali k dispozícii vhodné priestory, hrali svoje predstavenie v prírode „na kole“. Medzibrodskí ochotníci boli známi po širokom okolí predovšetkým svojimi „operetkami“, ale aj hrami s dedinského prostredia, ktoré sa aj v súčasnosti tešia veľkej obľube. Postupom času sa zlepšovali aj podmienky na činnosť súboru a v roku 1942 po výstavbe kultúrneho domu divadelníci konečne dostali k dispozícii javisko aj šatne. Za roky svojej a podobným nepretržitej existencie súbor pripravil už skoro dvesto premiér divadelných hier. Vianočné sviatky bez premiéry divadelného súboru si už Medzibrodania ani nevedia predstaviť. Pôvodný divadelný súbor sa venuje, ako som už spomínala, prevažne klasickým divadelným hrám. Možno aj z dôvodu, že mladí ľudia mali záujem aj o niečo iné, vytvorila sa v roku 2000 skupina nadšencov, ktorá začala robiť nové divadlo. Prvé predstavenie tohto súboru ešte s názvom SEPSA tvorili hry s námetmi zo súčasnosti, ktoré autorsky pripravil jeden z jeho zakladateľov a týkali sa napr. drogovej závislosti, alkoholizmu a ďalších tém, ktoré zaujali predovšetkým mladých divákov. Ich cieľom bolo provokatívne a možno aj šokujúco poukázať nielen na problémy mladých ľudí, ale aj na devalváciu hodnôt, ľahostajnosť samých k sebe, ale aj svojmu okoliu. Na odľahčenie a relax pripravil súbor a sériu kabaretov s názvom Karikatúry. Keďže pôvodný názov Sepsa sa mladým po čase zdal obmedzujúci rozhodli sa zmeniť názov súboru na medziBRODway, ktorý zahŕňa v sebe viac možností. Táto zmena prišla aj pod vplyvom skutočnosti, že od roku 2003 Stredoslovenské osvetové stredisko v Banskej Bystrici v spolupráci s obcami Medzibrod a Tajov organizuje každoročne v marci regionálnu divadelnú prehliadku ochotníckeho divadla „Tajosvkého divadelné dni“ a domovskou scénou tejto prehliadky sa stal práve Medzibrod. Na tohtoročnej prehliadke sa predstavilo spolu desať ochotníckych súborov a záujem verejnosti o divadelné predstavenia stúpol. Naše súbory sa prezentovali s hrami Anička z Podlesa a Čudný

dážď. Je pochopiteľné, že divadelníci sa musia neustále starať aj o svojich nasledovníkov a je potešiteľné, že v tomto roku sa na našom javisku predstavili na najmladší divadelníci. Ich súbor, pre ktorý si vymysleli názov ŠiRáčik, sa prezentoval s rozprávkou Zázračný salaš.

Úmyselne v tomto príspevku nespomínam žiadne mená. Za dlhú divadelnú históriu sa ich v Medzibrode pri príprave divadelných hier vystriedalo veľké množstvo a mrzelo by ma, ak by som náhodou niekoho vynechala. Boli to nielen režiséri a herci ale množstvo ďalších, ktorí vyrábali kulisy, šili kostýmy, starali sa o propagáciu, či zabezpečovali zájazdové predstavenia. Nehovorím ani o súťažných prehliadkach a oceneniach, ktoré na nich získali. Najväčším ocenením je totiž pre každého z nich plná sála a potlesk divákov.

*Zdenka Hutková
starostka obce Medzibrod*

*Z divadelného predstavenia Cesta do Tokia,
fotoarchív obce Medzibrod*

PRÍLEŽITOSŤ PRE VIPA?

Každý, kto pozná Slovensko musí sa diviť, že taká zaujímavá a krásna krajina zarába na cestovnom ruchu 4 až 5 krát menej ako napr. susedné Rakúsko. Využitie tejto rezervy by významne pomohlo rozvoju našich regiónov. Preto vidiecky cestovný ruch trvalo patrí k prioritám VIPA.

Čo sa s tým dá robiť? Denne počúvame, že treba zlepšiť propagáciu. No, hoci v poslednej dobe „vrážame“ podstatne viac do prospektov a brožúr, výsledky sa nám podstatne nezlepšujú. Niečo asi nášmu propagačnému systému chýba. O propagačných materiáloch sa hovorí,

- že nie sú dosť podrobné, vynechávajú dôležité detaily,
- ale aj, že sú príliš podrobné, ba až neprehľadné a nudné,
- že nie sú pestré a názorné, lebo obsahujú málo obrázkov,
- ale aj, že sú v nich samé obrázky a málo faktov,
- že sa orientujú len na fakty, zanedbávajú citové a pocity stránky,
- ale aj, že vychvalujú pekný výhľad, či ľúčku, pričom ignorujú blízky svetový unikát,
- že sú preplnené dátami, ale chýba krásna povest, ktorá sa k nim viaže,
- ale aj, že sú v nich samé rozprávky a povesti, ale chýbajú historické fakty... ..

Každému sa vyhovieť nedá. Každý má iné očakávania. Asi najlepšie by bolo, keby materiály obsahovali všetko. Ale potom, kto by sa v tom vyznal, komu by sa chcelo z toho množstva informácií vybrať to, potrebné pre danú chvíľu a kto by so sebou nosil takú hrubú knihu?

Riešenie ponúkajú moderné informačné technológie: Internetový portál. Nemusíme ho nosiť sebou – bude dostupný všade. Bude mať obrovskú pamäť – obsiahne všetko, čo sa do nej uloží. Nezahltí nás zbytočnými dátami – ponúkne nám len to, čo nás zaujíma, len to na čo máme čas a na čo nám sily a peniaze stačia. Ak doň vložíme naše dovolenkové zámery, záujmy a možnosti, automaticky nám spracuje personalizovaný „bedeker“, ktorý si môžeme vytlačiť a používať ako osobného turistického sprievodcu, poradcu a informátora, ktorý bude poznať naše očakávania a bude taký

stručný a pestrý ako len chceme. A ak sa nám budú zdať predložené informácie málo podrobné, stačí kliknúť myšou na hypertextový odkaz, alebo na vnorený článok a portál nás uspokojí. A pritom bude tak jednoduchý, že ho budeme môcť obsluhovať úplne bez učenia.

Na toto všetko je potrebné „len“ výkonné hardwarové zariadenie a premyslený software, ktorý tieto úlohy zvládne. Už dnes sa vážne uvažuje o vytvorení takéhoto celoslovenského internetového portálu, ktorý by vôbec nebol lacný, ale posunul by hranice informačno-propagačnej podpory cestovného ruchu na nepredstaviteľne vysokú úroveň.

Aby však tento systém fungoval, musel by sa naplniť obrovským množstvom informácií, dokumentov, článkov, odkazov, obrázkov, máp, schém, príbehov, údajov a popisov o všetkých zaujímavých miestach na Slovensku. Muselo by sa v každej obci nájsť zopár dobrovoľníkov ochotných popísať všetko, čo je v obci a jej okolí zaujímavé. Nie len to, čo je zaujímavé pre každého, ale zaujímavé aspoň pre niekoho.

Všetci títo dobrovoľníci by mali zvládnuť jednotné pravidlá na spracovávanie informácií, museli by spolupracovať v širokej sieti, ktorá by pokrývala celé územie Slovenska a ktorá by bola organizovaná tak, aby sa informačná databáza naplnila obsahom v priebehu veľmi krátkeho času – okolo pol roka. Na to je však potrebná organizácia, ktorá by riadenie takejto siete zvládla. A to by mohla byť dobrá príležitosť pre VIPA.

A to VIPA dokáže,

- podporí rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a tým jednu zo svojich najvážnejších priorít,
- posilní svoje dobré meno,
- upevní spoluprácu všetkých svojich štruktúr v dobre organizovanej sieti,
- zloží maturitu zo svojej akcieschopnosti,
- a stane sa spoluvlastníkom silného internetového nástroja s veľkou budúcnosťou.

L. Hudák

 VYUŽIJEME TÚTO PRÍLEŽITOSŤ?

Tým, že Predsedníctvo zasadá v rôznych obciach po celom Slovensku, vytvára sa jeho členom možnosť spoznávať zaujímavosti rôznych regiónov. Po zasadnutí na Domaši sa skupinka účastníkov rozhodla, predĺžiť si pobyt na východnom Slovensku a navštíviť niekoľko atraktívnych turistických objektov. Upútali nás najmä zrúcaniny východoslovenských hradov. Najprv sme vystúpili na hrad Čičva, (obr. 1), o ktorom prvá písomná zmienka z roku 1317. Z hradu je široký výhľad, okrem iného aj na miesto tragickej autonehody (obr. 2), po zasadnutí v Humennom v marci 2004. Pri tomto pohľade sme si zaspomínali na nášho člena a priateľa B. Žitňanského, ktorého tá havária pripravila o život. Potom sme navštívili hrad Brekov (obr. 3), spomínaný v roku 1307, ktorého predchodca, hradisko, tu stálo už v 8. storočí. O údržbu trávnikov na tomto hrade sa starajú neúnavní dobrovoľníci (obr. 4). Najväčší vytrvalci vystúpili aj na hrady Jasenov a Vinné (obr. 5).

autor textu aj fotografií - L. Hudák

PARK MINIATÚR MATÚŠOVHO KRÁĽOVSTVA

Projekt Matúšovo kráľovstvo bol vyhlásený na prelome tisícročí na Bytčianskom zámku v predvečer Noci Svätéhojanskej. Je zameraný na propagáciu hradov a zámkov v západnej časti Slovenska. Pod západnou časťou sa rozumie územie od Oravského hradu - Likavy - Sklabine - Blatnice cez Bojnický zámok smerom ku Štúrovu a na západ. V prvých troch rokoch sme lákali ľudí hlavne na hrady a zámky v tomto území a usporadúvali množstvo podujatí a výstupov. Často sme pritom od turistov počúvali v akom žalostnom stave sú slovenské hrady a zámky. A tak sa postupne rodila myšlienka sústrediť tieto hrady na jedno miesto a obnoviť ich v podobách pôvodnej krásy. To sa samozrejme dalo urobiť iba v ich modelovom stvárnení. Mierku sme zvolili 1:50, to znamená, že reálny meter skutočného hradu má v našom areáli veľkosť 2 cm. Postupne sa vyprofilovalo i naše hlavné krédo - „Zachráňme ročne aspoň 4 objekty slovenského kultúrneho dedičstva“.

Na začiatku projektu bolo potrebné získať vhodný pozemok, čo sa nám podarilo v obci Podolie. Spracovanie vedeckých rekonštrukcií sloven-

ských hradov nie je vôbec jednoduché. Skôr ako začneme hrad stavať, musíme stráviť stovky hodín v archíve pamiatkového úradu SR pri získavaní výkresovej dokumentácie. Ďalším zdrojom sú dokumentácie získavané z kníh a zbierok domácich a zahraničných zberateľov, rôznych archívov a internet. Proces pokračuje leteckým fotografovaním, fotením detailov na mieste a ručným zameraním. Pri konečnom stvárnení spolupracujeme s odborníkmi na dobové rekonštrukcie. Potom sa to všetko musí ešte modelársky rozkresliť, vyrobiť a osadiť. Tak, aby to pôdorysne a výškovo sedelo na pol centimetra.

Prvý hrad sme dokončili na jeseň roku 2003, bola to dobová rekonštrukcia hradu Branč v podobe okolo roku 1710. Na výstavbu tohto hradu a Holíčskeho zámku, v podobe keď slúžil ako letné sídlo Márie Terézie, sme získali finančné prostriedky z Európskych zdrojov programu Phare. Neskôr pribudli modely dobových rekonštrukcií hradov Revíšte (1700), Lednica (1700), Jelšava (1500), Rákoš (1500), Šivetický hrad (1400), Zniev (1700), Živánska veža (1700). V súčasnej podobe boli postavené Krupinská vartovka a Banskotiavnický Nový zámok. V rekonštrukciách boli postavené i modely románskych kostolíkov v Klížskom Hradišti a Lančári. Na začiatku leta tohto roku bol dokončený model dobovej rekonštrukcie hradu

 Celkový pohľad na areál parku miniatúr

Model hradu Tematín

Tematín v podobe okolo roku 1708. Model bol postavený zo 43 dielov. V súčasnosti dokončujeme modely dobových rekonštrukcií hradov Hričov a Súľov a osádzame modely 4 drevených kostolíkov - Kalná Roztoka, Lukov-Venécia, Topoľa a Inovce. V blízkej budúcnosti chceme začať pracovať na kúte modelov hradov Alžbety Bátorovej, pripravený máme jej hrad Velika z Chorvátska, plánujeme výrobu dobovej rekonštrukcie Čachtického hradu. Takisto plánujeme výstavbu obslužných objektov a malého Múzea Európskych hradov. Budúci objekt v areáli chceme využiť i ako interregionálnu multifunkčnú informačnú kanceláriu o slovenských hradoch a cykloturistike na Slovensku. V areáli bol v minulom roku osadený i Nultý cyklopoludník Matúšovho kráľovstva, ktorý umožňuje cykloputovanie po značených cyklotrasách v dĺžke vyše 700 km.

Najväčším modelom je dobová rekonštrukcia Holíčskeho zámku z roku 1780. Má rozmer 6 x 6 metrov a model váži so základovou doskou vyše 40 ton. Tvorí ho centrálny kaštieľ, 6 hospodárskych budov, 4 mosty, 4 delostrelecké bastióny a 2 priekopy. Je na ňom okolo 600 okien. Jeho kompletné dokončenie trvalo 2 roky.

Areál navštevuje množstvo turistov zo Slovenska i zo zahraničia, boli u nás už Američania a Austrálčania. Hlavnú časť návštevníkov tvoria turisti z Českej republiky.

Napredovanie budovania Parku miniatúr je možné hlavne vďaka sponzorom a partnerom, k najväčším patria Holcim Slovensko a.s., Semmelrock Stein + Design dlažby s.r.o., Obec Podolie, Emaila Piešťany, VKÚ Harmanec a.s. a mnohé iné.

Voľba vidieckeho priestoru a lokality pre areál

padla pre to, že neďaleko leží povestami opradený Čachtický hrad a na vidieku je pomerný klud. Je ľahko dostupný autom. Areál je využívaný i ako učebno vzdelávacia pomôcka, chodí sem množstvo školských zájazdov. Deti okrem spoznávania našich púťavých dejín a výchovy k vlastenectvu si môžu priamo v areáli zasúťažiť, zašportovať a opekať špekáčky. Podhorské prostredie dotvára množstvo vtáctva a motýľov.

Pre väčšiu propagáciu parku a hradov sme vyhlásili projekt Hradnej cesty (www.hradnacesta.sk) a v budúcom roku plánujeme súbor periodických podujatí.

Park miniatúr je situovaný na pozemku pri základnej škole v obci Podolie. Autom je dostupný z diaľnice z Nového Mesta nad Váhom alebo Piešťan (13 km). Park je otvorený v mesiacoch júl - august denne okrem pondelka od 9-16.30 hod. V mesiacoch máj, jún a september je možné dohodnúť návštevu pre vopred objednané skupiny (kontakt: www.matusovo-kralovstvo.sk, 033/7740548, 0903206632).

autor textu aj fotografií - Juraj Hlatký

Model hradu Branč

Model hradu Revište

LEADER - NIE POLITIKU PRE REGIÓNŮ, ALE POLITIKU REGIÓNŮV.

V každej krajine je určitý systém štátnej správy a samosprávy, ktorý sa vyvíjal a ešte stále vyvíja. Stále to však prebiehalo tak, že „hore“ sa niečo vymyslelo a „dole“ - v regiónoch sa to malo prijať, aj keď neraz boli takéto nariadenia odtrhnuté od života. V súčasnej dobe vďaka rýchlemu prenosu informácií a ich spracovania aj regióny majú možnosti na tvorbu vlastných prístupov k riadeniu vecí verejných. V Európskej únii sa stále viac presadzujú iniciatívy z regiónov, ktoré ovplyvňujú rozhodovanie na centrálnej úrovni. Regióny si medzi sebou vymieňajú informácie a keď je potrebné, tak sa aj navzájom podporujú pri presadzovaní svojich zámerov. Tento vplyv je už natoľko zrejмый, že už bol preň vymyslený aj názov „mnohoúrovňový spôsob vládnutia“ multi-level governance.

Z tohto prístupu vychádza aj program LEADER, čo sú začiatkové písmená pre francúzske pomenovanie prístupu „Spájanie aktivít podporujúcich hospodársky rozvoj vidieka“.

V Európskej únii tento prístup už beží od roku 1991. Krajiny v našom okolí, Česká republika, Maďarsko, Poľsko, týmto prístupom napomáhajú rozvoju vidieka už niekoľko rokov. Slovensko doteraz v tomto prístupe otestovalo len pár mikroregiónov pri vytváraní stratégie rozvoja a ďalej sa spolieha, že vyberie určitú veľmi „osvietenú“ expertnú skupinu, ktorá naučí celé Slovensko ako pracovať prístupom LEADER. Tento prístup je v rozpore s princípom určujúcej iniciatívy zdola, ktorá je hnacou jednotkou tohto procesu. Pretože v okolitých krajinách vznikali miestne akčné skupiny spontánne, namietalo sa, že pri takomto prístupe sa stávali aj chyby. Ale nebolo chybou aj to, že Slovensko namiesto toho aby čerpal prostriedky na tento program z fondov EU si zobralo pôžičku od Svetovej banky aby mohlo rozbehnúť program LEADER +, aj keď teraz priznávajú, že nekonali správne?

V našom regióne sme sa rozhodli nečakať na expertov a spojili sme 6 mikroregiónov, Ružinský, Toryský, Olšovský, Kecerovský, Slanský a Hornádske do jednej Miestnej akčnej skupiny. Tento zámer bol schválený na stretnutí zástupcov mikroregiónov 10.05.2007 v Čani spolu s členmi

občianskeho združenia Ľudia a energia, ktorí boli poverení aj riadením procesu vytvárania Miestnej akčnej skupiny okolia Košíc. Členovia občianskeho združenia Mária Burčíková, RNDr. Ivan Burčík, PhD., Ing. Marek Šoltés, Ing. Ján Hronský a Jana Vošová sú zároveň členmi VIPA východ. Čaká nás úloha vyzvať k spolupráci mimovládne organizácie, samosprávu a podnikateľské skupiny, cirkev ako aj všetky iné záujmové skupiny celého regiónu pri vytvorení spoločnej stratégie rozvoja. Je dôležité aby sa do tohto procesu zapojila aj mládež. Z tohto dôvodu sme pre deti na základnej škole v obci Ruskov pripravili pracovné dielne pletenia košíkov a tkania na krosnách.

Napredovanie tohto procesu je financované doteraz výhradne z finančných zdrojov vidieckych samospráv. Proces prebieha pri paralelnej spolupráci s už vytvorenými Miestnymi akčnými skupinami v Českej republike, Poľsku a v Maďarsku. Ich skúsenosti sú pre nás veľkým zdrojom poznatkov, ktoré nám pomáhajú trochu spomaliť naše zaostávanie a vyhnúť sa chybám, ktoré oni prekonali. V rámci programu LoProDeN (Local Products Development Network – Tvorba siete miestnych produktov) sme boli pozvaní ako hostia na stretnutie s českými, maďarskými a talianskymi MAS, kde sme sa aj my prezentovali miestnymi remeselnými výrobkami.

My propagujeme ich výrobky u nás a oni výrobkami našich remeselníkov obohatili ponuku vo svojej sieti. Aj z maďarskej strany je záujem o naše výrobky. Ich miestne bioprodukty, hlavne z potravinárskej oblasti sú žiadané u nás. Talianski aj poľskí kolegovia už zaoberajú lokálne výrobky miestnymi značkami výroby, ktorá zaručuje, že boli vyrobené z prírodných materiálov miestneho pôvodu. Tento spôsob predaja sa čoraz viac uplatňuje pri rozvoji vidieckeho turizmu. Týmto smerom sa snažíme uberať aj my.

Veríme, že keď sa tieto prístupy osvedčia v celej Európe, musia sa presadiť aj na Slovensku, napriek mnohým ťažkostiam.

RNDr. Ivan Burčík, PhD

Občianske združenie Ľudia a energia, Košice burcik.
ivan@t-zones.sk

VZOROVÉ PRODUKTY CESTOVNÉHO RUCHU NA VIDIEKU

Komisia cestovného ruchu a vidieckej turistiky VIPA SK na schôdzi na Domaši priniesla námet čiastočnej pasportizácie vzorových produktov cestovného ruchu a vidieckeho turizmu malého i väčšieho rozsahu na Slovensku. Cieľom tohto zámeru je spropagovať na webe najlepšie a najkrajšie produkty cestovného ruchu vo vidieckom priestore a zároveň dať mnohým námety na obdobné činnosti. Pod produktom malého rozsahu rozumieme aktivitu, podujatie, atraktivitu, ktorá sa dá navštíviť alebo pozrieť každému návštevníkovi individuálne alebo so sprievodcom (miniparky, cyklotrasy, folklórne festivaly, náučné chodníky, múzeá, atraktivity, podujatia a pod.). Je potrebné vždy uviesť kontaktnú adresu, kde sa dajú získať informácie o produkte. Pri spracovaní vzorovej databázy a jej tvorby vyzveme na spoluprácu i regionálne VIPY alebo aktívnych jedincov z celého Slovenska. K prihláseniu produktu je potrebné vyplniť predpísané tlačivo a zaslať max. 3 digitálne fotografie produktu.

Tlačivo možno získať kontaktom na scykloklub@stonline.sk, kam sa potom zašle späť vyplnené i s fotografiami. V tlačive sa uvedie názov produktu, jeho popis, adresa a lokalizácia, prístup, otváracia doba, vstupné poplatky a kontaktné adresy. Spustenie prezentácie na webe závisí na dohode s VIPA SK a predpokladá sa po získaní databázy minimálne 50 produktov. Potom sa predpokladá ich postupné dopĺňanie.

*Juraj Hlatký
predseda komisie
cestovného ruchu a vidieckej turistiky VIPA SK*

prístup Leader

LEVOČA SA STÁVA STRECHOU REGIONÁLNEHO ROZVOJA OBCÍ LEVOČSKÉHO OKRESU

ALIAS PRÍSTUP LEADER V OKOLÍ LEVOČE

*Pred niekoľkými mesiacmi Mesto Levoča získalo informáciu o schválení projektu, ktorý nesie názov **Strecha regionálneho rozvoja obcí levočského okresu**: „Tento projekt je spolufinancovaný Európskymi spoločnosťami“.*

Hlavným cieľom projektu je vypracovať stratégiu regionálneho rozvoja za účelom dosiahnutia vyváženého hospodárskeho a sociálneho rozvoja nášho územia. Špecifikom prípravy takejto stratégie je zapojenie všetkých dôležitých aktérov regionálneho rozvoja do procesu jeho plánovania, realizácie a vyhodnocovania, ktorí v tomto území pôsobia, existujú a žijú. Pre CPK Levoča to znamená vytvoriť stratégiu tzv. metódou zdola nahor, ktorá je šitá na mieru pre toto územie, ale zároveň bude kompaktná s dokumentmi na národnej a regionálnej úrovni.

Prvé pracovné stretnutie starostov levočského regiónu v roku 2007 sa uskutočnilo však už dňa 23. januára na podnet riaditeľky Centra prvého kontaktu (CPK) Levoča. Zámerom bolo prístupnú najaktuálnejšie informácie o prístupe LEADER. Vtedy sme ešte netušili, že pripravovať územie budeme s finančnou injekciou z fondov EÚ. Túto radosť sme začali naplno prežívať až v apríli, kedy medzi CPK Levoča a Mestom Levoča bola podpísaná zmluva o realizácii spomínaného projektu.

V rámci diskusie bol vytvorený priestor pre otázky starostov. Výsledkom bolo schválenie účasti všetkých obcí nášho okresu na tvorbe spoločnej rozvojovej stratégie podľa princípov Leader.

Zaviazali sme sa k tomu, že chceme, aby sa v spolupráci s čo najširšou laickou i odbornou verejnosťou pripravila stratégia na programovacie obdobie 2008 – 2013. Veríme pritom, že stratégia nebude len dokumentom, ktorý sa odloží do zásuvky, ale ktorá bude skutočným a reálnym podkladom pre akčný plán s prioritnými aktivitami na prvé tri roky, ktoré je možné v tomto území realizovať, či už s pomocou donorov alebo aj z vlastných zdrojov na partnerskej úrovni. I preto

v celom procese kladieme dôraz na komunikáciu a tvorbu partnerstiev na rôznych úrovniach.

Na základe rozhodnutia predstaviteľov samospráv sa začali oslovovať kľúčoví aktéri regionálneho rozvoja. A náš prvý oficiálny workshop niesol názov:

Škola – aktér regionálneho rozvoja

Vzdelávanie je prioritou súčasnej vlády. Nielen z tohto dôvodu dostali zástupcovia základných i stredných škôl pozvánku na workshop, ktorý sa konal dňa 1. 3. 2007.

Na stretnutí si 30 účastníkov z radov pedagógov a našich hostí vypočulo základné informácie týkajúce sa nového programovacieho obdobia pre roky 2007 – 2013 a ich možnostiach uchádzať sa o finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov. Je pre nás nesmierne dôležité, aby sa využila každá príležitosť získať finančné prostriedky z eurofondov na skvalitnenie vzdelávania v širších súvislostiach, t. j. myslieť na alternatívne, či inovatívne vzdelávanie, či na vzdelávacie aktivity realizované na partnerskom základe.

V tejto súvislosti bol zo strany CPK Levoča vysvetlený prístup LEADER, ktorého základným princípom je práve partnerstvo, a to nielen škôl, ale aj ďalších subjektov z podnikateľského sektora, neziskového sektora a subjektov samospráv celého riešeného územia.

Tomuto informačno-pracovnému stretnutiu predchádzalo získavanie informácií pracovníkmi CPK Levoča dotazníkovou formou. Oslovili sme študentov všetkých stredných škôl, ktorí vyjadrili svoj názor na mnohé oblasti, ktoré sa týkali voľného

času, kultúry, mimoškolských aktivít, športu, turistiky, ekológie, marketingu a mnohé ďalšie. Takmer 500 žiakov prezentovalo svoje názory a postrehy k problémom, ktoré je z ich pohľadu potrebné riešiť. Tou istou formou sme oslovili pedagógov i vedenie škôl (tento krát základných i stredných), aby sme získali názorový protipól.

Tieto súhrnné štatistiky na workshope boli použité ako podklad pre prácu pedagógov v skupinách. Nastolili sme štyri témy, v ktorých aktéri zadefinovali aktuálne postavenie školy k budúcim – zatiaľ potenciálnym partnerom (podnikatelia, samospráva, tretí sektor, občianska verejnosť). Na tomto stretnutí sa nám podarilo tiež zadefinovať najpálčivejšie problémy, ktoré školstvo trápi a prostredníctvom problémovej analýzy sme spoločne určili hierarchiu ich dôležitosti. Na tieto problémy sa spoločne a v partnerstve s ďalšími subjektmi budeme snažiť hľadať riešenia, ktoré sú niekedy nielen o peniazoch, ale predovšetkým o prístupe i vzťahoch.

Dňa 30. 5. 2007 sa uskutočnilo v poradí tretie stretnutie kľúčových aktérov regionálneho rozvoja k téme rozvoja cestovného ruchu a možnosti vzájomnej spolupráce. Tento krát pozvanie prijala 20 zástupcov neziskových organizácií a tzv. miestnych aktivistov, ktorí zastupujú aktívnu časť obyvateľstva jednotlivých obcí okresu Levoča, hoci nie sú členmi formálne zaregistrovaných občianskych združení.

Zástupcovia mimovládnych organizácií prezentovali na svojom stretnutí svoje úspechy i neúspechy a tiež zadefinovali problémy, ktoré trápi tretí sektor. Aktivisti zase prejavili svoj názor a pohľad na problémy dobrovoľníctva a nezaujímajúcich mladých ľudí o túto sféru aktivít.

Spoločne sme stanovili hierarchiu problémov. Vzhľadom na to, že neziskový sektor je viac-menej závislý na viaczdrojovom financovaní a pomerne veľkú časť finančných prostriedkov získavajú nielen od domácich i zahraničných donorov, ale predovšetkým z fondov EÚ, tak za najzávažnejší v týchto rokoch považujú zúčastnení nesprávne nastavený systém financovania projektov zo štrukturálnych fondov a s tým spojené problémy s cash flow. Z pohľadu financií tretí sektor najviac trápi nepravdivosť príjmov ako i chýbajúce sponzorstvo, či nedostatočné využitie grantových zdrojov. Ako druhý najväčší problém sa javí spolupráca

Foto: archív CPK Levoča

Foto: archív CPK Levoča

subjektov regionálneho rozvoja. Absolútny deficit je v komunikácii samosprávy s tretím sektorom, prípadne nevyhovujúce, či nefungujúce partnerstvá. V tejto súvislosti tiež upozornili na problém chýbajúcich priestorov pre činnosť mimovládok.

Za tretí výrazný problém považujú zainteresovaní rozvoj ľudských zdrojov v MVOčkách. Predovšetkým nedostatočné zručnosti v e-mailovej komunikácii, nedostatočná vzájomná informovanosť, ako aj informovať vo vzťahu k širšej verejnosti a medializácia aktivít.

Nemenej dôležitým problémom sa javí personálne zabezpečenie činnosti MVO, nedostatočná, či nevhodná motivácia dobrovoľníkov pre trvalú spoluprácu, pasivita a nezáujem o veci verejné. Účastníci však poukázali aj na prílišnú kritiku zo strany ľudí bez konštruktívnych návrhov riešení.

Na tomto naozaj pracovne vyťaženom stretnutí sme sa stihli dotknúť aj našich možností prispieť do rozvoja regiónu v oblasti cestovného ruchu. Tu sme však pracovali v rovine, kedy žiadne finančné, ani ľudské, časové a priestorové problémy nejestvujú a pri takomto optimálnom pohľade bol zo strany účastníkov vyjadrený názor, kde by sa dokázali v oblasti cestovného ruchu angažovať. Takýto pohľad potrebujeme práve na správne nastavenie stratégie typu zdola nahor, ktorá sa bude následne samozrejme zaoberať aj finančnými zdrojmi, ktoré pokryjú ľudskú snahu riešiť problémy v území.

V závere sme miestnych aktivistov požiadali, aby nám pomohli roznieť a zbierať dotazníky, ktoré slúžia na prieskum verejnej mienky v rôznych oblastiach života v obciach, ako aj dotazníky určené podnikateľským subjektom,

ktoré nám slúžia ako podklad pre zmapovanie aktuálnej situácie v oblasti ziskového sektora. Ťažká úloha založená na báze dobrovoľnosti ich čaká pri zbieraní informácií o zručných ľuďoch v území, ako aj získanie informácií o významných nežijúcich rodákoch, či žijúcich legendách obce. So zástupcami neziskových organizácií sme sa dohodli na vytvorení spoločnej databázy, ktorá bude dôležitým zdrojom základných informácií o činnosti, počte členov a pod. a tiež podkladom a pre partnerskú spoluprácu nielen medzi jednotlivými združeniami, ale aj medzi zástupcami samosprávy a podnikateľského sektora.

CPK Levoča sa v týchto dňoch intenzívnejšie pripravuje na riešenie postavenia podnikateľských subjektov v regióne Stredného Spiša, a to prostredníctvom realizácie rozvojovej územnej stratégie so zameraním na cestovný ruch s využitím poznatkov a pilotných skúseností a zručností získaných v predchádzajúcom období pri tvorbe stratégie typu LEADER. I preto chceme tejto cieľovej skupine vysvetliť prístup LEADER, ktorý je tak často skloňovaný v rôznych médiách ako súčasť národnej politiky (Národný strategický plán rozvoja vidieka pre programovacie obdobie rokov 2007-2013), pričom chceme upriamiť pozornosť práve na dôležité postavenie podnikateľských subjektov v celom procese.

Ing. Andrea Hradiská
Riaditeľka CPK Levoča,
regionálny expert pre prístup LEADER

Foto: archív CPK Levoča

DVA PROJEKTY Z LIPTOVA

Liptov tvoria katastre 78 obcí, ktoré zastrešujú okresné mestá Liptovský Mikuláš a Ružomberok. Tretím, najmenším mestom je Liptovský Hrádok. Sídli v ňom nezisková organizácia A-projekt, ktorá sa zameriava na podporu udržateľného rozvoja severného Slovenska. V rokoch 2006 až 2008 realizuje A-projekt dva vlastné vzdelávacie projekty podporené z Európskeho sociálneho fondu a štátneho rozpočtu. Oba sú smerované na rozvoj kľúčových kompetencií cieľovej skupiny prostredníctvom zážitkového vzdelávania. Mladí ľudia získajú moderné zručnosti, ktoré zamestnávateľia vyžadujú, a pomôžu im nájsť si zaujímavú a naplňujúcu prácu.

Projektové vyučovanie

Cieľovou skupinou projektu Podpora projektového vyučovania na stredných školách Liptova sú študenti stredných odborných škôl. V troch mestách regiónu pôsobi 15 združených stredných škôl, stredných odborných učilišť a stredných odborných škôl, pričom viaceré z nich sústreďujú mladých ľudí zo širokého okolia. V Strednej lesníckej škole v Liptovskom Hrádku či v Škole užitočného výtvarníctva v Ružomberku študujú nielen Liptáci, ale mladí z Horehronia, Oravy, Turca, Kysúc či Spiša. Študenti dostali možnosť reagovať na dve výzvy na predkladanie svojich projektov: v októbri 2006 a v marci 2007.

Do projektu sa zapojilo 11 stredných škôl z Liptova. V školskom roku 2006/2007 A-projekt vzdelával 22 projektových tímov. Tím viedol vedúci – študent, ktorý bol zodpovedný za realizáciu projektovej myšlienky skupiny a tutor – pedagóg školy. Okrem práce na vlastnom projekte sa zúčastňovali vzdelávacích workshopov. Vo februári 2007 A-projekt zostavil a vydal tri učebnice:

Jela Tvrdoňová a kolektív: Projektové prostredie
Ján Pavlík a kolektív: Príprava projektu
Ingrid Ďurinová a kolektív: Realizácia projektu.

Široký projektový tím sa potešil z výborného prijatia workshopov a manuálov zo strany študentov aj pedagogických pracovníkov škôl. Spättnú väzbu celému procesu poskytli v anonymných dotazníkoch po skončení študentskej konferencie v júni 2007, ktorá prebehla v Strednej lesníckej škole

v Liptovskom Hrádku. Zúčastnilo sa jej 85 ľudí, odznelo 18 prezentácií projektových tímov. Forma prezentácií bola pestrá – power point, hudobné vystúpenie, divadelná scénka, módna prehliadka, nástenka.

V septembri bude pokračovať ďalších 12 tímov v nových projektoch a získavaní zručností. Dvojiročný projekt uzatvorí konferencia študentov vo februári 2008 v Ružomberku. A-projekt pripravuje akreditáciu modulov projektového vyučovania a hľadá zdroje na ďalšie pokračovanie úspešného projektu. Jeho metodiku podporujú psychológovia, Ministerstvo školstva SR aj Úrad Žilinského samosprávneho kraja.

Diskusia účastníkov projektu

Učebňa v Materskom centre Zorníčka

Problémom mladých rodičov na materskej dovolenke je izolácia a strata návykov súvisiacich s vykonávaním zamestnania. Znížené sebavedomie a nedostatočné zručnosti komplikujú návrat mladých matiek či otcov do pracovného procesu. Materské centrum Zorníčka v Liptovskom Mikuláši ponúka vzdelávacie kurzy so službou opatrovania detí. Využíva pritom vlastnú učebňu aj herňu. Tempo výučby rešpektuje potreby matiek, nekladie nároky na domácu prípravu. Vzdelávací program končí záverečnou skúškou postavenou na použití praktických znalostí z absolvovaných kurzov. Absolventi získajú po splnení podmienok certifikát Ministerstva školstva SR. Teoretické vzdelávanie má štyri časti: počítačový kurz, jazykový kurz, občianska spoločnosť a sociálno-psycholo-

Záber z učebne v Materskom centre Zornička

gický výcvik. Súčasťou praktickej časti sú diskusné stretnutia so zamestnávateľmi. Projekt s názvom Udržanie a rozvoj kompetenčných zručností žien na materskej a rodičovskej dovolenke manažuje A-projekt Liptovský Hrádok v partnerstve s Materským centrom Zornička a Akadémiou vzdelávania v Liptovskom Mikuláši.

Oba projekty sú spolufinancované Európskou úniou.

Ingrid Ďurinová
A-projekt n. o. Liptovský Hrádok

Záber z učebne v Materskom centre Zornička

medzinárodné projekty

KRAJINA MEDZI RIEKAMI

29

Ostrovy v nás vyvolávajú pocit exotiky, bezpečia, úkrytu pred zvyškom sveta. Miesto, kde je všetko zachované tak, ako v biblickom raji. Davy turistov preto každoročne miera na najrôznejšie ostrovy, od Stredozemia až po Karibik – podľa svojich záujmov, no a samozrejme hrúbky peňaženky.

Pritom, jeden takýto ostrov máme aj neďaleko od nás. Medzibodrožie je skutočný ostrov obkolesený tromi riekami a spojený s okolitým svetom iba niekoľkými mostmi. Ostrov ticha, kde večer počuť len kríkanie žiab a spev slávika.

Je už málo regiónov, ktoré majú takú silnú identitu a charakter. A ktoré núkajú tak veľa.

Pokiaľ sa chcete plaviť po rieke, ktorá svojim charakterom a prírodou pripomína malú Amazonku, bicyklovať sa po hrádzi a pozerat', ako pastier napája dobytok z vahadlovej studne, sedieť pri mŕtvych ramenách a pozorovať volavky, kúpať sa v ešte naozaj čistej vode plnej rýb, v prastarých tufových pivniciach ochutnávať miestne vína, vychutnávať halászlé z čerstvých rýb, obdivovať romantické hrady, kaštiele a kostoly, učiť sa jazdiť na koni alebo obdivovať práce miestnych rezbárov, tak sadnite do auta alebo na vlak. Je to naozaj blízko...

Tento poetický úvod sme použili v pozvánke na dve záverečné akcie, ktorými sme ukončili náš cezhraničný projekt VIDIECKA A VODNÁ TURISTIKA BEZ HRANÍC, financovaný z programu INTERREG IIIA.

Najprv sa 30. mája sa v priestoroch SOUP vo Viničkách uskutočnila slovensko-maďarská Konferencia Vidiecka a vodná turistika, ktorou sme chceli obrátiť pozornosť na tento región. Medzi účastníkmi boli preto pracovníci RRA-čiek, turistických agentúr, univerzít, médií, samospráv, zástupcovia cyklistov, vodákov, ale aj jazdcov na koni. Naším cieľom pri príprave tejto akcie bolo aj pomôcť tomu, aby rozvoj turizmu išiel „zdola“ od miestnych subjektov, miestnych ľudí, aby odrážal miestne možnosti a potenciály. Tak to nakoniec funguje všade tam, kde to funguje dobre. Program bol náročný, ale prezentácie boli veľmi zaujímavé a účastníci si naozaj zaslúžili záverečnú degustáciu v školskej pivnici. Kto sa na konferencii nemohol

O dobrú náladu počas plavby po Bodrogu sa staral aj János Stefán so svojou gitarou

Pohľad na účastníkov propagačnej plavby Streda nad Bodrogom - Tokaj

zúčastniť, ten si prednášky môže pozrieť na www.bodrog-tisa.sk.

Druhá akcia začala úplne symbolicky – v predvečer „Propagačnej plavby Streda nad Bodrogom - Tokaj“ bola hladina Bodrogu pokrytá podenkami „Tiszavirág“, symbolom tejto rieky. Ráno bolo síce zamračené, ale nálada všetkých sa napriek tomu len zlepšovala.

Kto sa s nami plavil na lodi (a bolo nás viac než 70), ten sa mohol dozvedieť zaujímavé informácie o rieke a jej okolí od tých najpovolanejších (L. Bodnár zo SVP, š.p., A. Šimková zo správy CHKO Latorica a ďalší). Účastníci mohli ochutnať aj miestne vynikajúce vína, ktoré „kolovali“ po palube. Kto nepozoroval prírodu a riekku, ten sa mohol pridať ku gitare Jánosa Stefána a zaspievať si maďarské, slovenské aj anglické evergreeny.

A čo je naozaj dôležité – nadviazali sa kontakty, pripravili sa spoločné plány. Cyklisti, vodáci alebo poskytovatelia služieb či informácií si rýchlo našli k sebe cestu...

A o to nám predsa šlo!

Štefan Szabó
o.z. SOSNA
sosna@changenet.sk
www.sosna.sk

fotografia k článku na nasledujúcej strane -
Zástupcovia obce Vlachovo preberajú cenu Dedina
roka 2005, archív VIPA

☞ SÚŤAŽ DEDINA ROKA UŽ PO ŠTVRTÝ KRÁT

Na konferencii Cesta slovenskej dediny do Európy v marci tohto roku bol vyhlásený 4. ročník súťaže Dedina roka. Cieľom súťaže je prezentovať úspechy, krásu a jedinečnosť slovenského vidieka a prispieť k zvyšovaniu konkurencieschopnosti a prestíže slovenského vidieka, k zvyšovaniu povedomia občianskej spoločnosti o hodnote krajiny na trhu jedinečnosti, originality a národnej hrdosti. Vyhlasovateľmi súťaže sú Slovenská agentúra životného prostredia pod zdtitou Ministerstva životného prostredia SR a v spolupráci so Združením miest a obcí Slovenska a Spolkom pre obnovu dediny.

Hlavnými oblasťami hodnotenia súťažiacich obcí je posilnenie a integrácia poľného a lesného hospodárstva v regionálnom kontexte, zachovanie a rozvoj tradičných miestnych remeselných zručností, ekologicky únosné zachádzanie s vodami a energiami (zdroje, využívanie, nakladanie s odpadmi), ako aj využívanie druhotných surovín, symbióza hodnotného starého a nového moderného stavebného fondu, ako aj miestne typický a zdrojovo transparentný rozvoj sídla, rozvoj a udržiavanie kultúrnej krajiny v ekologických súvislostiach, posilnenie identity a sebauvedomenia obyvateľov dediny, najmä prostredníctvom kultúrnych iniciatív a ďalšieho vzdelávania priamo v dedine, znovuoživenie tradičných a udržanie súčasných kultúrnych a sociálnych hodnôt a ustanovizní až po zapojenie všetkých generácií, pohlaví, národností, rovnako ako zdravotne postihnutých na hospodárskom, spoločenskom a kultúrnom živote obce. Všetky uvedené oblasti sa odrzkadľujú v nasledovných súťažných kategóriách:

Dedina ako hospodár

Dedina ako maľovaná

Dedina ako klenotnica

Dedina ako partner

Dedina ako pospolitosť

Dedina ako hosťiteľ

Do súťaže sa roku 2007 prihlásilo celkom 20 obcí zo všetkých krajov Slovenska (okrem Bratislavského). V mesiacoch júl a august 2007 sa uskutočňujú výjazdy regionálnych hodnotiacich komisií do všetkých obcí. Členmi komisií sú okrem zástup-

cov vyhlasovateľov súťaže aj zástupcovia ďalších partnerských organizácií, ako Agentúra pre rozvoj vidieka, Slovenská agentúra pre cestovný ruch, Vidiecky parlament, ako aj zástupcovia regionálnych samospráv podľa príslušnosti obce v rámci kraja. Predsedami komisií sú víťazi z predchádzajúcich ročníkov súťaže. Cieľom hodnotenia je presvedčiť sa na „tvári miesta“ o naplňaní cieľov a kritérií trvaloudržateľného rozvoja a vybrať tie obce, ktoré postúpia do národného hodnotenia. Hodnotenie na národnej úrovni následne prideli ocenenia v jednotlivých kategóriách a určí víťaza súťaže.

Výsledky súťaže budú zverejnené v októbri 2007. Ceny súťaže „Dedina roka 2007“ sú čestné, udelí ich minister životného prostredia vo víťaznej obci koncom roka 2007. Okrem 6 oblastí hodnotenia bude udelená osobitná cena ministra ŽP „Za starostlivosť o životné prostredie“. Ocenené obce získajú dotáciu v nasledujúcom roku pri podaní úspešného projektu do Programu obnovy dediny a zároveň budú prezentované v rámci projektu Inšpiračná škola vidieka a na konferenciách, seminároch a výstavách organizovaných v rámci Programu obnovy dediny.

Víťazná obec, ktorá preukáže najlepšie komplexné výsledky vo všetkých cieľoch POD vo vzťahu k vyhlásenému mottu súťaže, získava titul „Dedina roka 2007“ a s ňou právo reprezentovať Slovenskú republiku v európskej súťaži „O európsku cenu obnovy dediny“ v roku 2008.

Novinkou tohtoročnej súťaže je aj internetové hlasovanie o „naj“ obec. Na stránkach www.e-obce.sk môže každý návštevník hlasovať za tú svoju dedinku.

Predpokladom pre prihlásenie sa do súťaže je predovšetkým odvaha a hrdosť na to, ako významne prispieva obec na Slovensku k obnove tradícií a ducha vidieka, ako vie využívať vlastné zdroje a ako dokáže obstáť v konkurenčnom prostredí. Želáme preto všetkým súťažiacim dedinkám veľa odvahy v naozaj silnej konkurencii!

Ing. Ivona Cimermanová
Slovenská agentúra životného prostredia

Doterajší víťazi súťaže:

Dedina roka 2001 – Soblahov (okres Trenčín)

Dedina roka 2003 – Hrušov (okres Veľký Krtíš)

Dedina roka 2005 – Vlachovo (okres Rožňava)

ŠTUDIJNÁ CESTA V POĽSKOM VOJVODSTVE OPOLE

Na základe pozvania splnomocnenca pre obnovu dediny vojvodstva Opole pána Ryszarda Wilczyńskiego zorganizovala Slovenská agentúra životného prostredia v spolupráci so Spolkom pre obnovu dediny študijnú cestu pre zástupcov samosprávy v dňoch 24. – 26. 5. 2007 v rámci 6. Európskeho kongresu obnovy dediny v poľskom vojvodstve Opole. Súčasťou kongresu bola aj exkurzia po vybraných pozitívnych príkladoch obnovy dediny v Poľsku s možnosťou získania množstva nových vedomostí a inšpirácií. Vojvodstvo Opole – podobne ako Slovensko – oslavuje v tomto roku 10. výročie Programu obnovy dediny a pri príležitosti tohto výročia organizuje aj kongres, aby mohlo takýmto spôsobom prezentovať svoje výsledky.

Prívitanie na 6. Európskom kongrese obnovy dediny, autor: Ján Turošík

24. 5. 2007

Po príchode do mesta Glogowek nasledoval program v dvoch obciach: obec Rozumice a obec Pilszcz, obidve patria do Gminy Kietrz.

Rozumice je obec osídlená obyvateľmi Ukrajiny a východného Poľska po 2. sv. vojne, keď boli vysťahovaní nemeckí obyvatelia dediny. Keďže je obec situovaná na „konci sveta“ (1 km od poľsko-českých hraníc), jej rozvoj stagnoval a prisťahovaní obyvatelia stále verili, že sa vrátia do svojho domova (na Ukrajinu). Z tohto dôvodu sa o svoje nové prostredie nestarali a až po vymretí tretej generácie obyvateľa pochopili, že sa už domov nevrátia a zmenili prístup k prostrediu. Začal proces obnovy dediny. Obec má momentálne 321 obyvateľov a v POD sa zúčastňuje od roku 2004. V roku 2006 bola obec ocenená za „Najlepší projekt obnovy dediny“ v súťaži „Piękna Wieś Opolska 2006“ – Projekt Modernizácia sakrálneho objektu spolu s okolím. Nasledovali projekty podporené a zrealizované v rámci POD:

rekonštrukcia kostola a okolia - pôvodne mal vzhľad stodoly a to z politických dôvodov, rekonštrukcia bola uskutočnená zo zbierok doma aj v zahraničí

detské ihrisko - preliezky, altánok

ruiny starého kostola - bývalý ev. kostol, ktorý bol počas vojny zničený a do jeho areálu nevstúpil žiadny nový obyvateľ vyše 50 rokov. Po zmene prístupu obyvateľov k svojmu prostrediu nastalo otvorenie areálu kostola a osadenie pomníka s nápisom Nikdy viac vojny (2002)

klub - miesto pre stretávanie obyvateľov a záujmových skupín, výstava miestnych výrobkov a dožinkového venca

Pilszcz je obec susediaca z východu a juhu s Českou republikou, má 755 obyvateľov a vlastnú hymnu, ktorú zložil a prezentuje mladý občan obce. V deň nášho príchodu obec začala oslavovať 10. výročie POD a potvrdila sa pohostinnosť miestnych obyvateľov. Boli predstavené nasledujúce projekty:

realizácia futbalového ihriska - na mieste ruín z obdobia 2. sv. vojny

projekt Kvitnúca ZOO – zvieratá (sova, páv, korytnačka ...) sú vytvorené z kvitnúcich kvetov

a situované na verejných priestranstvách dediny. Je to turistická atrakcia obce a jej súčasťou je prehliadka obce na typickej Pilszczianskej trojkolke.

Námestie Roberta Schumana

Projekt Bezpečné miesto zábavy – je to miesto prispôbené pre stretávanie obyvateľov, s detským ihriskom spolu s domčekom na strome, v týchto miestach bola prezentácia miestnych výrobkov a gastronómie (Gulasz Sobieski z Pilszcza).

Súčasťou prehliadky obce bola návšteva goticko-renesančného kostola, v ktorom sa nachádza vzácna kópia obrazu Panny Márie Čenstochovskej zo 16. st.. Na výročie smrti pápeža Jána Pavla II. pripievni obyvatelia k obrazu diplom za 1. miesto v súťaži Najkrajšia dedina Opolská v roku 2006.

Obec sa zúčastňuje Programu obnovy dediny od roku 1997 a je držiteľom nasledujúcich ocenení:

2004 - 1. miesto v súťaži „Piękna Wieś Opolska“ v kategórii najlepší projekt dediny: Park oddychu a rekreácie

2005 - 1. miesto v súťaži „Piękna Wieś Opolska“ v kategórii najlepší projekt dediny: Pilszczianska cestou do minulosti

2006 – získala titul Najkrajšia Opolská dedina a 3. miesto v súťaži „Piękna Wieś Opolska“ v kategórii najlepší projekt dediny: Kvitnúce ZOO

25. 5. 2007

Druhý deň pobytu sa niesol v duchu VI. Európskeho kongresu obnovy dediny v dedine Kamien Slaski. Odborným garantom kongresu bol Inštitút rozvoja vidieka a poľnohospodárstva PAN.

Na kongrese odznali témy:

téma: Obnova dediny v prístupe LEADER,

téma: Obnova dediny – podstata procesu,

téma: Obnova dediny – posilnenie procesu,

téma: Pozitívne príklady obnovy v Poľsku s diskusnými skupinami:

A - Stratégia rozvoja obcí a model priebehu procesu obnovy dediny vrátane špecializácie dediny, ako aj prístup Leader

B - Ideálny projekt obnovy dediny a realita

C - Tvorba regionálnych programov obnovy dediny v kontexte možností využívania prostriedkov z Plánu rozvoja vidieka

D - Úloha vedy v procese obnovy dediny

Súčasťou kongresu bola aj prehliadka tradičných remesiel a predaj tradičných výrobkov a jedál. Prebehla aj prehliadka obce Kamien Slaski a sám soltýs (starosta obce) nám predstavil nasledovné projekty:

obnova Sanktuaria sv. Hyjacinta a zámku – zámok bol vybudovaný na prelome 17. a 18. st., v časoch 2. sv. vojny a po nej totálne zničený, obnovený bol vďaka mnohým darcom a Nadácie poľsko-nemeckej spolupráce, je miestom narodenia sv. Hyjacinta, blahoslaveného Česlava a Bronislavy. Cirkev sprístupnila areál verejnosti pre usporadúvanie konferencií a pre možnosť rehabilitácie a oddychu v zriadených kúpeľoch Sebastianum Silesiacum.

obnova verejných priestranstiev, vodná plocha bola zrealizovaná v r. 2004 podľa štúdií študentov architektúry, obnažovanie stavebného kameňa na fasádach domov, rekonštrukcia sochy sv. Jána Nepomuckého

múzeum tradícií – výroba kraslíc, výstava historických predmetov a fotografií

farský cintorín – oplotenie z miestneho kameňa

základná škola s kúpaliskom a vybavenosťou pre verejnosť, v lete tábory pre deti

obnovený kláštor a zdravotné stredisko

vybudovaný športovo-rekreačný komplex na cirkevnom pozemku so športoviskami, šatňami a sprchami a s výstavbou miestnosťou v bývalej stodole, s javiskom, s klubom pre deti, areál fary – otvorený pre verejnosť – Gmina zamestнала 1 človeka, ktorý spravuje zariadenia

farský Kostol sv. Hyjacinta pôv. z roku 1271, zrekonštruovaný, oplotenie z miestneho kameňa

Dedina Kamien Slaski bola v roku 2000 ako prvá poľská dedina ocenená v Európskej súťaži dedina roka. Názov tejto obce je odvodený z množstva kameňov, ktorý sa nachádzal na poli a ktorý ľudia použili ako stavebný materiál. Tento kameň neskôr omietli omietkou, ale v tomto období je snaha omietku odstrániť a ukázať krásu kameňa a ráz dediny, ktorý bol typický v minulosti. Dedina má približne 1400 obyvateľov a pri príležitosti VI. Európskeho kongresu si obyvatelia obce vyzdobili svoje dvory témami tradičných remesiel tak, ako to robia pri oslavách Dožíniek.

26. 4. 2007

Na posledný deň inšpiračnej cesty boli naplánované štyri prehliadky obcí: Pietna, Stradunia, Radoszowy a Ostrožnica.

Pietna patrí do Gminy Krapkowice. Obec má približne 400 obyvateľov z čoho je 50 % poľskej a 50 % nemeckej národnosti. V roku 1997 obec postihla povodeň a pri príležitosti pomoci v zatopenej časti obce sa obyvateľia zjednotili. Od tohto roku sa obec pravidelne zúčastňuje POD. Centrálnym elementom v dolnej časti obce je fontána vysoká 2,14 m, ktorá bola vybudovaná na pamiatku spomínanej povodne. V roku 2005 obec získala 1. miesto v súťaži Najkrajšia Opolská dedina. Zrealizovala a prezentovala nasledovné projekty:

obnova verejných priestranstiev s pomníkom na povodeň v roku 1997

agroturistické zariadenie Salve Amici

Dom spotkanii – múzeum tradičných výrobkov, miestnosti pre stretávanie

štúdia: Koncepcia tarasu widokowego wraz z terenem rekreacyjnym spracovaná študentmi Prírodovedeckej vysokej školy vo Wroclawi – je tu príkladná spolupráca s fakultou architektúry.

Stradunia patrí do Gminy Walce. Obec má 886 obyvateľov a POD sa zúčastňuje od roku 2004. Bola prezentovaná história a súčasnosť Gminy Walce, ktorá sa nachádza v juhozápadnej časti Opolského kraja a tvorí ju 9 obcí. Obec Stradunia prezentovala nasledujúce projekty realizované v rámci POD:

tenisový kurt – je zrealizovaný najmä pre záujemcov o tenis, ktorí majú záujem o šport a obec každoročne organizuje tenisový turnaj o pohár Gminy Walce

budova jaskynky Panny Márie – ide o úpravu priestranstva za kostolom

V roku 1997 bola obec postihnutá povodňou. Mottom obce je „Nasza wieś ... Wasz świat“. Obec každoročne organizuje stretnutie motocyklistov a to pri príležitosti spomienky na povodeň.

Radoszowy patrí do Gminy Pawłowiczki, je typickou roľníckou obcou, má približne 249 obyvateľov a dokonca nie je vyznačená na mape. POD sa zúčastňuje od roku 2006 a vízia obce je vtesaná do kameňa pri vstupe do obce: „... bo tu jest nasze

miejsce i jak ten las stary, wyrastamy korzeniami z samego serca i trzymamy sie naszej wiary...“ V obci pôsobia 2 organizácie - Grupa Odnowy Wsi a OSP Radoszowy. V dedine sa nachádza kostol sv. Jadwigi, ktorý bol obnovený v roku 1929, pôvodne z roku 1730. Kostol má obnovenú strechu zo šindľa a farnosť hľadá finančné prostriedky na odstránenie eternitu z vonkajších stien, ktorým bol kostol obitý za nedávnej éry socializmu. Dedina zrealizovala nasledujúce projekty:

„Parížske námestie“ – obnova tradičného stretávania sa mladých ľudí pri autobusovej zástavke

Miesto zábavy Dolina muminkov – detské ihrisko s miestom pre opekanie

Tabule s tradičnými názvami ulíc

Ostrožnica patrí do Gminy Pawłowiczki. Pri príchode nás privítala soltýska a miestny p. farár. Obec má 1144 obyvateľov a POD sa zúčastňuje od roku 2004. Obec zrealizovala veľa projektov, medzi inými aj úpravu verejného priestranstva v centre obce alebo úpravu oddychovo-rekreačného priestoru pri kostole.

Účastníci študijnej cesty (starostovia obcí z celého Slovenska) načerpali mnoho inšpirácií pre svoje pôsobenie a to nielen čo sa týka úprav verejného priestranstva alebo skrášľovania obce, ale získali

Ing. Lucia Vačková

Logo 6. Európskeho kongresu obnovy dediny namalované na stene domu, autor: Ján Turoščík

ŠANCA PRE DVESTOROČNÝ VODNÝ MLYN I PRE REGIÓN

Okres Rimavská Sobota i celý región Gemer - Malohont si mnohí spájajú s prvenstvom v najvyššej miere nezamestnanosti, s nedostatočnou infraštruktúrou a v poslednom čase aj s nedostatočne rozvinutým cestovným ruchom. Jeden z najzaostalejších regiónov Slovenska sa však môže pochváliť prírodnými krásami a historickým bohatstvom, ktoré vo väčšine prípadov ešte len čaká na svoje objavenie.

Medzi takéto objekty patrí aj klasicistický vodný mlyn v obci Veľké Teriakovce z roku 1800. O tom, že je jediný svojho druhu na Slovensku, s vodorovne položeným mlynským kolesom, sme sa dozvedeli aj my až počas písania projektu, zameraného na jeho rekonštrukciu a následné využitie. Nie menší význam má aj zachovaná architektúra, technologické zariadenie na mletie múky či história, ktorá sa k nemu viaže.

V 17. – 18. storočí patrilo mlynárstvo k hlavným spôsobom obživy nielen v našom regióne a bolo spojené s roľníctvom, pekárstvom a ďalšími remeslami, ktorými sa minulosti živilí naši predkovia. V tomto období fungovalo u nás viac ako 40 mlynov. Takmer v každej obci pri rieke Rimava stál mlyn, v niektorých aj dva. Z väčšiny z nich ostali už len chátrajúce budovy alebo ruiny, niektoré úplne zanikli, preto je našou snahou zachovať to, čo sa ešte zachovať dá.

Nevhodné využívanie mlyna v posledných rokoch, dlhodobé riešenie majetkoprávných vzťahov a nedostatok finančných prostriedkov bývalých aj súčasných majiteľov, sa podpísali pod dezolátny stav tejto kultúrnej pamiatky.

Neopakovateľnou príležitosťou pre mlyn i región je projekt občianskeho združenia OZVENY z Hrachova, ktoré uspelo vo výzve EHP a Nórskeho finančného mechanizmu. Zámerom projektu je komplexná rekonštrukcia vodného mlyna a zriadenie prezentačného centra v jeho priestoroch vo forme regionálneho múzea s interaktívnymi expozíciami s dôrazom na roľníctvo, mlynárstvo a pekárstvo. Okrem toho budú v priestoroch mlyna zriadené tvorivé dielne tradičných remesiel, vzdelávacie priestory a informačné centrum pre miestnych občanov i návštevníkov obce.

Dnes, po hodnotení projektu, ktoré sa predžilo takmer o rok, už vieme, že projekt bol podporený v plnej sume 516 161 EUR a predpokladaný začiatok realizácie projektu je naplánovaný už na jeseň tohto roku. Aj napriek finančným stratám, spôsobeným posilnením kurzu koruny od podania projektu v marci 2006, veríme, že projekt výrazne prispieje k zatraktívneniu obce i regiónu a k zvýšeniu jeho návštevnosti. Ďakujeme tým, ktorí nám pri príprave projektu pomohli a tým, ktorí nám verili a stále veria.

Mirka Kubaliaková, o.z. OZVENY Hrachovo

Interiér vodného mlyna vo Veľkých Teriakovciach, autor: M. Kubaliaková

USTANOVUJÚCA ČLENSKÁ SCHÔDZA OZ REGIONÁLNY VIDIECKY PARLAMENT (RVIPA)

Komplikovaný systém prijímania nových členov, ktorý predpisujú stanovky OZ VIPA TN, ako aj neochota prijať nových členov, spôsobil, že viacerí záujemcovia o prácu Vidieckeho parlamentu v regióne Trenčianskeho samosprávneho kraja stratili trpezlivosť a rozhodli sa založiť si nové občianske združenie. Preto prípravný výbor v zložení

Ing. František Ježík, predseda Združenia miest a obcí stredného Považia, v. r.

Dagmar Lišková, podpredsedníčka združenia Región Biele Karpaty, v. r.

RNDr. Juraj Hlatký, CSc., Matúšovo kráľovstvo, s. r. o., v. r.

zvolal ustanovujúcu členskú schôdzu občianskeho združenia Regionálny Vidiecky parlament (RVIPA) na deň 12. 7. 2007 do Trenčianskej Turnej. Zasadnutie ustanovujúcej členskej schôdze otvoril a prítomných pozdravil starosta obce Trenčianska Turná, František Ježík, ktorý schôdzi i predsedal.

K hlavným bodom programu patrilo schválenie Stanov a voľba orgánov združenia. Po plodnej diskusii boli prijaté stanovky nového združenia. Regionálna rada Združenia bola zvolená v zložení: Eva Hejduková, Alexandra Janíková, Juraj Hlatký, Renáta Kaščáková, Alena Horešová, Dagmar Lišková, Ladislav Hudák, Ján Valihora, Anna Ištaková. Za predsedu Združenia schôdza zvolila Juraja Hlatkého a za podpredsedníčku Evu Hejdukovú. Revízná komisia bola zvolená v zložení: Júlia Vláčiliková, Mária Zuzaniaková a Martin Lednický, ktorý sa stal jej predsedom.

Nové združenie založilo priamo na ustanovujúcej schôdzi 34 subjektov. Za hlavný cieľ si vytýčilo systematicky a cielavedomý rozvoj vidieka s tým, že privíta vo svojich radoch každého, kto bude súhlasiť s jeho stanovami a cieľmi. Má ambície rovnomerne pôsobiť na celom území Trenčianskeho samosprávneho kraja, podľa regiónov sa postupne doplnia i jeho orgány. Plošným zastúpením, kvalitou personálneho zloženia a výsledkami práce sa chce stať rovnocenným partnerom pre spoluprácu s VÚC Trenčín a ostatnými akcieschopnými regionálnymi VIPA-mi. Chcelo by sa zamerať

i na diverzifikáciu vidieka, či už v rámci programu Leader, cezhraničnej spolupráce, domácich i zahraničných grantových zdrojov. Združenie plánuje i spoluprácu s obdobnými združeniami v zahraničí. Pozornosť bude venovať i rozvoju cestovného ruchu na vidieku a vidieckemu turizmu. K ďalším zámerom patrí i polozenie základov firemného dobrovoľníctva vo vidieckom priestore. Námetov i plánov Združenie sa stalo otvorenejšie aj k prijímaniu nových členov, podnetov a nápadov.

Ladislav Hudák, Juraj Hlatký

Reakcia čitateľky nášho vidieka

Vďaka za číslo, dobre vysvetľuje fakty. Prajem VIPA aj VOKA všetko dobré. Na vyjadreniach R-VIPA som vidno, kde ide o reči a kde o serióznu prácu.

Marta Kopecká, Zemianske Kostolany

Oprava

V časopise Náš vidiek č. 2 na strane 10 autor fotografie František Ďurčenka. Prijmite naše ospravedlnenie, pán Ďurčenka.

Ospravedlnenie

V časti členovia predsedníctva od str. 6 - 9 sme vynechali pána J. M. Hronského. Hlboko sa ospravedľňujeme.

Ján Hronský

Pracuje v predsedníctve OZ VIPA SK od 3. 4. 2007. Je členom regionálneho výboru predsedníctva a zároveň predsedom R-VIPA Východ. Jeho volebným programom do predsedníctva OZ VIPA SK bola komunikácia a spolupráca s regionálnymi štruktúrami, spolupráca so samosprávou na lokálnej a regionálnej úrovni a ochrana území pred povodňami.

MESTO ŽILINA MÁ TIK

Žilina 4. 7. 2007 – V stredu 4. júla primátor Ivan Harman a dekan Ladislav Stromček slávnostne prestrihli pásku pred vchodom do Turistickej informačnej kancelárie /TIK/ mesta Žilina. Kancelária je otvorená denne okrem nedele - v pondelok až piatok od 8.00 do 16.00 a v sobotu od 8.00 do 12.00 h.

„Žilina má obrovský turistický potenciál a rozvoj cestovného ruchu je zadefinovaný ako kľúčová priorita súčasného vedenia mesta. Verím, že turistická informačná kancelária poskytne návštevníkom kvalitné informácie a zintenzívni vzťah medzi mestom a jeho obyvateľmi. Chcel by som poďakovať pánovi dekanovi Stromčekovi a Rímskokatolíckej farnosti v Žiline za poskytnuté priestory a celkovú podporu projektu,“ povedal Ivan Harman.

„Teší nás, že v Žiline vznikol priestor na cieľenú propagáciu mesta a som presvedčený o tom, že turistov, ktorí sem prichádzajú a budú prichádzať, upútajú aj skvosty sakrálnnej architektúry. Spoluprácu s mestom si vážime a turistickej informačnej kancelárii želám veľa spokojných návštevníkov, ktorí sa budú s radosťou vracat,“ dodal dekan Ladislav Stromček.

Turistická informačná kancelária mesta Žilina poskytuje:

- informácie o meste Žilina a jeho okolí
- informácie o voľno-časových aktivitách
- informácie o kultúrno-spoločenských podujatiach
- informácie o požičovniach a službách v cestovnom ruchu
- turistické informácie
- informácie o wellness službách
- kontakty na ubytovacie a stravovacie zariadenia
- informácie o cenách ubytovania
- internet pre verejnosť
- sprostredkovanie tlmočnických a sprievodcovských služieb

Doplňujúce aktivity:

- aktívna účasť na výstavách a veľtrhoch
- publikačná činnosť (mapy, prospekty, pohľadnice, infoletáky....)
- koordinácia aktivít v cestovnom ruchu
- suveníry viažuce sa k mestu a regiónu

Turistická informačná kancelária mesta Žilina sídli v priestoroch starej fary, na adrese:

**Farské schody 7
010 01 Žilina**

**Kontakt:
tel./fax: 00421 41 72 33 186
e-mail: tik@zilina.sk**

Mgr. Martin Barčík
hovorca mesta

Zábery z otvorenia Turistickej informačnej kancelárie v Žiline, autor: Dana Mahútová

„OZ VIPA DOLE HRONOM !“

Združenie vidieckeho turizmu – Hron (mikroregión desiatich obcí pozdĺž Hrona neďaleko Levíc), je členom OZ VIPA už od roku 2000. Od svojho vzniku pravidelne organizuje kultúrne a športové aktivity, ktoré majú nadregionálny charakter. Oblúbený je prázdninový splav Hrona – „Vodný karneval“. Vlastnoručne pripravené, alebo ozdobené plavidlá sa púšťajú po vlnách rieky pri obci Jur nad Hronom na úseku dlhom 3 km.

21. júla 2007 sa na šesť jurských plavidiel a po jednom plavidle zastúpené Levice, Hornú Seč a Starý Hrádok, prišlo pozrieť vyše sto divákov, ktorí v horúci letný deň určite závideli osviežujúcu a zábavnú plavbu všetkým súťažiacim. Porota najviac ocenila plavidlá, ktoré pripravili rodičia spolu so svojimi deťmi a spoločne zrealizovali výplod svojej fantázie. Je pravidlom, že sa na splave prezentujú rôzne občianske združenia, ale aj podnikatelia. Pozornosť vzbudilo aj plavidlo OZ-VIPA, ktoré pri prezentácii predstavila členka predsedníctva, Helena Valentová.

Využite aj vy, na rôznych akciách, možnosť propagovať ciele OZ VIPA !

Helena Valentová

Zábavné splavovanie Hrona na netradičných člnoch, autor: Helena Valentová

ČO NOVÉHO V JUŽNEJ ČASTI NÁRODNÉHO PARKU SLOVENSKÝ KRAS

V mikroregióne Údolia Bodvy na Leadrovskej stratégii rozvoja pracujeme od septembra 2005. Začiatkom roka 2007 po viacnásobných kontaktoch, rozhovorov so zástupcami MR Hnileckej doliny a MR Čremošná z východnej časti rožňavského okresu došlo k deklarácii o pričlenení týchto dvoch MR k MR Údolia Bodvy za účelom spoločného postupu vytvárania Leadrovskej stratégie rozvoja tohto už väčšieho územia s počtom obyvateľov do 75 tisíc.

Do rámca tvorby leadrovskej stratégie zapadá aj činnosť 12 až 15 aktérov a majiteľov penziónov z územia od zrúcanín Turňanského hradu cez Dvorníky, Jablonov, Hrušov až po Rožňavu, ktorí si uvedomili, že nie súťaženie, ale vzájomná spolupráca ich posunie vpred.

Na území národných parkov nie je veľa možností na využívanie prírodných zdrojov v prospech obyvateľov. Jednou z možností a dobrou šancou je turizmus. V tomto duchu od januára 2007 sa mesačne pravidelne schádzalo týchto 12 až 15 záujemcov z územia dvoch okresov, lepšie sa spoznávali, hovorili o možnostiach rozvoja na báze prírodných zdrojov, kultúrno-historického dedičstva a hľadali tie oblasti činností, ktoré je efektívnejšie vykonávať spoločne.

Zhodli sa, že tvoriť turistický produkt pre územie sa dá len spoločne, marketing, propagácia hájenie spoločných záujmov a podobné aktivity je tiež efektívnejšie vykonávať v partnerstve. Na riešenie spomenutých spoločných úloh založili v júli tohto roku občianske združenie pod názvom KRASTURIST o.z. s 12 zakladajúcimi členmi. Najbližšie stretnutie plánujú na koniec augusta, kde sa bude riešiť akčný plán do konca roka 2007, plánovať a navrhovať aktivity na budúci rok. Stretnutia facilituje Ing. Ladislav Bartók podpredseda VIPA VÝCHOD, poslanec KSK, ktorý je zároveň členom aj v odbornej skupiny pre Leader v novovzniknutom geopolitickom priestore

Hore uvedené aktivity vidieckych ľudí z dvoch okresov zapadajú do širšieho rámca uplatnenia leadrovskeho prístupu a jeho hlavných princípov.

Ing. Ladislav Bartók

„O NAJKRAJŠÍ CHOTÁR ROKA 2007“

Súťaž organizuje ministerstvo pôdohospodárstva SR v spolupráci s Klubom novinárov Slovenska a so Slovenskou potravinárskou komorou. Súťaž riadila Agentúra pre rozvoj vidieka v Nitre.

Tento rok prebiehal už VII. ročník súťaže. Do súťaže sa mohli prihlásiť poľnohospodárske subjekty hospodáriace na pôde. Zmyslom súťaže je, aby čo najviac poľnohospodárov popri dosahovaní dobrých poľnohospodárskych výsledkov venovali dostatočnú pozornosť tvorbe a ochrane životného prostredia a rázu krajiny, v ktorej vykonávajú výrobnú činnosť.

Do súťaže boli prihlásené rôzne poľnohospodárske subjekty z celého Slovenska. Bolo ich celkom 12.

Niektoré z uvedených firiem sa zúčastnili súťaže aj v predchádzajúcich rokoch.

Každý navštívený objekt bol niečím výnimočný. Počúvala som slová jednotlivých predstaviteľov firiem, ako si všetko dobre naplánovali a zrazu príde nepriazeň počasia a všetko je preč.

Nováčik súťaže PD Bukovina pri Brezne. Malebný chotár, salašníctvo, chov dobytky sú priority, ale predseda PD rozbieha spoluprácu s ostatnými subjektami v obci, s miestnou samosprávou, podnikateľmi. Bude dobrým príkladom aj pre ostatných.

Vo Fantázii-Michalová majú nielen pekný a udržiavaný chotár, ale aj rozbiehajúci sa agroturizmus.

V Liptovskej Tepličke sme boli priam očarení. Pozreli sme si chotár, salaš, vypočuli si o spolupráci predsedníčky družstva so starostom obce. Ich budúce plány sú smelé a budú na prospech všetkým obyvateľom obce.

Na Spiši nás zaujal podnik AT Tatry, spol.s.r.o. Spišská Belá. Keď sme videli ich pekne obrobeené zemiakové lány, nové stavby pre ďalších kolegov poľnohospodárov, cieľavedomosť v ich práci a činnosti, ani sme sa nečudovali, že sú prizývaní ako poradcovia pre primátora mesta Spišská Belá. Videli sme sady firmy Agromix Sedliská, kde ľadovec zničil úrodu marhúl, jablák ...Dobré podmienky, ktoré mali na pestovanie ovocia a zeleniny sa vplyvom počasia zmenili.

S radosťou sme však počúvali o tom, ako zamestnávajú pri pestovaní a zbere úrody aj Rómov z blízkej obce a ich spolupráca sa čoraz zlepšuje.

Nakoniec sme sa presunuli do tokajskej oblasti. Ďalší nováčik v súťaži je firma Ostrožovič Velká Trňa. Videli sme film, ako vysádzali a čistili zanedbané vinice a následne sme išli pozrieť aj do chotára, ako rastú. K podnikaniu patrí aj nové agroturistické zariadenie firmy.

Úplne na koniec sme navštívili Kláru Kisssovú -samosťatne hospodáriacu roľníčku v Želiezovciach. Sprewádzal nás jej manžel p.Kiss spoločne s agnómom. Ich polia sú vysadené rôznou zeleninou, majú umelé zavlažovanie, úroda bola dobrá, ale s odbytom a trhom sú ťažkosti.

Všetko, čo som v súťaži videla, sa mi v hlave premieta a znovu a znovu vidím ľudí, ktorí dorábajú pre nás naozaj kvalitné potraviny. Svojej práci sa venujú s veľkou láskou a odhodlaním, aj keď ich úsilie nie vždy je odmenené takou mierou ,ako by si zaslúžili. Mali by sme si uvedomiť, čo všetko máme v týchto ľuďoch a ich práci, a o tom aj nahlas hovoriť.

Strížová Mária

bodka na záver

„Ľudia sú schopní dôjsť oveľa ďalej, keď sú vedení, nie, keď sú tlačení.“

**Vidiecka organizácia pre komunitné aktivity
v Banskej Bystrici**

v spolupráci s

**Agroinštitútom v Nitre, VIPA na Slovensku
Občianskym združením „Nádej v Uňatíne“**

vyhlasujú súťaž

VIDIECKA ŽENA – LÍDERKA ROKA 2007

Nominovaná môže byť žena, ktorá:

- pôsobí a žije na vidieku
- svoj voľný čas venuje aktivitám v rôznych oblastiach verejného života vo svojej komunite – obci, časti obce, mikroregiónu
- je neformálne uznávanou osobnosťou – „líderkou“

Kategórie, v rámci ktorých môžete nominovať:

- 1. žena – aktivistka:** pôsobiaca v 3. sektore (miestna organizácia, združenie, klub)
- 2. žena – politička:** pôsobiaca v miestnej politike (starostka, členka miestneho zastupiteľstva)
- 3. žena – jednotlivec:** ktorá nie je registrovaná v žiadnej organizácii ale je v svojej obci aktívna ako individuálna osoba
- 4. žena – podnikateľka:** pôsobiaca na vidieku.

Svoje tipy – nominácie zasielajte do 30. septembra 2007 na adresu:

OZ VOKA, Nám. Štefana Moyzesa č. 4, 974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/4151691-2, fax: 048/4151693, e-mail: voka@voka.sk
OZ VIPA SK, Kapitulská 13, 974 00 Banská Bystrica
tel.: 048/4152022, e-mail: vipa@vipa.sk

Vidiecka žena roka bude oficiálne vyhlásená počas osláv Svetového dňa vidieckej ženy.

**VIDIECKY
PARLAMENT
NA SLOVENSKU**

Kontakt:

Kapitulská 13
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 20 22
e-mail: vipa@vipa.sk

**VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY**

Kontakt:

Nám. Š. Moyzesa 4
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 16 91
fax: 048/415 16 93
e-mail: voka@voka.sk

**náš
vidiek**

Vydavateľ: OZ VIPA a OZ VOKA

Vychádza pre vnútornú potrebu organizácií

Náklad: 1000 ks

Uzávierka nasledujúceho čísla: 28. 9. 2007

Redakcia: Michaela Heretová, Mária Behanovská

Grafika a sadzba: Pavol Borodovčák

Tlačiareň: Róbert Jurových - NIKARA, Krupina

Neprešlo jazykovou úpravou.